

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

I samhällets skugga

- En kvalitativ intervjustudie om erbjudet stöd till kvinnor utsatta för människohandel för sexuella ändamål.

Johanna Johnsson & Christina Nilsson

Kandidatuppsats SOPA 63

Aktuell termin: VT21

Handledare: Emma Söderman

Examinator: Henriette Frees Esholdt

Abstract

Authors: Johanna Johnsson and Christina Nilsson

Title: I samhällets skugga - En kvalitativ intervjustudie om erbjudet stöd till kvinnor utsatta för människohandel för sexuella ändamål.

Supervisor: Emma Söderman

Examinator: Henriette Frees Esholdt

The aim of this study was to examine support given to adult female victims of human trafficking for sexual purposes, by interviewing Swedish professionals within the organisation field. The focus was on how the support given in Sweden is adjusted to meet the women's needs according to the professionals. We also examined the follow-up within other countries and their collaboration with Swedish organisations through earlier research and our interviews. Another aim was to study the differences between the non-profit organisations and the organisations within the public sector. We also studied the structural difficulties the professionals met when offering the support. Throughout the analysis we analyzed our material through Martha Nussbaum's theory of human capabilities. Furthermore we used theories on sex, ethnicity, class and gender to perform an intersectional analysis. We chose to do a qualitative study with five semi-structured interviews of professionals from both the public sector and civil society. The results of the study showed that the support given does meet certain needs. However, the organisations are faced by many structural problems such as Swedish laws, the lack of transnational collaboration as well as political and normative structures surrounding women around the world.

Keywords: Human trafficking for sexual purposes, human trafficking and treatment, intersectional perspective, theory of human capabilities, social work with victims of human trafficking, differences between civil society and public sector.

Förord

Ett stort tack till alla som har varit delaktiga i vår studie. Speciellt stort tack Emma Söderman, som har inspirerat oss och hjälpt oss under hela processen. Tack till eldsjälarna som vi har intervjuat, utan er hade studien inte varit möjlig. Det arbete som ni gör förändrar kvinnors liv. Vi vill också tacka de yrkesverksamma som inte kunde medverka i vår intervju, men som gav oss tips och hänvisade oss vidare. Slutligen vill vi tacka varandra, för att vi har motiverat och hjälpt varandra under arbetets gång. Vi hade inte klarat det utan varandra.

Lund, juni 2021

Johanna och Christina

Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte och frågeställningar	8
Kunskapsläge	8
2.1 Litteratursökning	8
2.2 Det globala fenomenet människohandel för sexuella ändamål; ett könat fenomen.	9
2.3 Kvinnornas bakgrund och andra orsaker till människohandel för sexuella ändamål	10
2.4 Psykiskt och fysiskt våld	11
2.5 Kvinnornas juridiska rätt till stöd	12
2.6 Stödinsatser och socialtjänstlagen	14
Teoretiska utgångspunkter	16
3.1 Mänskliga förmågor och social rättvisa	16
3.2 Intersektionalitet	18
3.2.1 Kön och klass	20
3.2.2. Sexualitet	20
3.2.3 Etnicitet	21
3.3 Nussbaums mänskliga förmågor och intersektionalitet	21
Metod	22
4.1 Metodologiska övervägningar	22
4.2 Urval	23
4.3 Genomförande	24
4.4 Bearbetning och analysmetod	25
4.5 Metodens tillförlitlighet	26
4.6 Etiska överväganden	27
Resultat och analys	29
5.1 Stöd och uppföljning	29
5.1.1 Vilket stöd erbjuds och hur anpassas stödet efter kvinnornas behov	30
5.1.2 Transnationellt samarbete och uppföljning av stödinsatser	33
5.1.3 Sammanfattning av stödinsatser	35
5.2 Skillnader mellan organisationer	36
5.2.1 Variationer och samverkan	37
5.2.3 Sammanfattning av de olika organisationernas uppdrag och samverkan	40
5.3 Strukturella utmaningar som påverkar stödet	42

5.3.1 Förtryck och strukturella utmaningar	42
5.3.2 Asylrätt, socialtjänstlagen, sexköpslagen och torskarnas makt.	44
5.3.3 Sammanfattning av de strukturella utmaningarna	45
Slutdiskussion	46
6.1 Förslag till framtida forskning	47
Referenser	49
Bilagor	53
8.1 Informationsblankett	53
8.2 Samtyckesblankett	54
8.3 Intervjuguide	55

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Människohandel är ett globalt fenomen som drabbar flera miljoner människor över hela världen och handel av människor kan spåras långt tillbaka i historien (Forsman & Korsell, 2008, s.12). De första stegen för att definiera och motarbeta människohandel i modern tid togs av FN år 2000 genom Palermoprotokollet (Wylie & McRedmond 2010, s.2). Palermoprotokollets definition av människohandel har bland annat påverkat svensk lagstiftning. Enligt 4 kap 1a§ Brottsbalken (1962:700) definieras brottet människohandel av att en person exploateras genom att en annan person transporterar, tar emot eller inhyser denna för ändamål som innebär att personen sätts i nödläge däribland sexuella ändamål (ibid.). Människohandel kan också kallas för trafficking, men vi har valt att använda terminologin "människohandel för sexuella ändamål" då vi vill specificera ändamålet eftersom trafficking kan innefatta flera olika ändamål. I Sverige identifierades 298 personer som potentiella offer för människohandel under 2019 enligt *Nationellt Metodstöd mot prostitution och människohandel* (NMT 2020). Av dessa var 49 barn, 1 vuxen person av okänt kön, 46 män och 202 kvinnor. Av de berörda personerna hade en majoritet varit föremål för människohandel för sexuella ändamål och det var framförallt kvinnorna som hade utsatts. Ärenden i Sverige ökade under 2019, samtidigt som mörkertalet är stort (ibid.).

Enligt en skånsk kartläggning från år 2004 erbjöd socialtjänsten stöd till offren inom dess ordinarie verksamhet (Socialstyrelsen 2008 s.68). Ideella och kommunala kvinnojourer uppgav att de sällan mötte offren men kunde erbjuda liknande stöd som socialtjänsten samt hjälp med olika myndighetskontakter (ibid.). I manualen *Manual vid misstanke om människohandel* (Jämställdhetsmyndigheten 2019, s.19-24) tas flera aktörer upp som polismyndigheten, brottsoffermyndigheten, socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Socialtjänsten har kommunala specialistmottagningar som erbjuder offer för människohandel stöd (ibid.). Manualen beskriver att socialtjänsten ska utreda kvinnans behov om stödinsatser, genomföra skyddsbedömning kring fortsatt risk för våld och behov av stöd samt fatta beslut om placering och andra akuta beslut

(Jämställdhetsmyndigheten 2019, s.44-54). Manualen tar även upp Plattformen Civila Sverige mot människohandel som består av ett tjugotal ideella aktörer som erbjuder stöd som juridisk rådgivning, skyddat boende och bedriver ett nationellt stödprogram som komplement till samhällets insatser. Enligt Plattformen Civila Sverige mot människohandel (u.å) är det 40 av 100 kvinnor de möter som inte tar emot insatser som bekostas av samhället. Det verkar således vara en relativt stor grupp kvinnor som antingen inte är i kontakt med myndigheterna eller inte beviljas stöd.

I tidigare forskning så läggs fokus på hur kvinnorna konstrueras som viljelösa offer respektive ekonomiska aktörer enligt Mörner (2010). Fokus läggs även på människohandel för sexuella ändamål i internationell kontext menar Lobasz (2009). Forskningen tar upp att de utsatta kvinnorna kan ses som illegala invandrare istället för att vara offer samt att det sker att kvinnorna kriminaliseras av myndigheterna (Lobasz 2009, s.329, Askola 2007, s.204). *Manual vid misstanke om människohandel* (Jämställdhetsmyndigheten, 2019) visar att finns det stöd för kvinnliga människohandelsoffer, men att det saknas forskning kring själva stödet, stödets uppföljning och hur det anpassas efter kvinnornas behov. Det saknas även forskning om skillnader mellan olika verksamheters stöd för kvinnorna inom offentlig sektor och civilsamhället. Utifrån ovan nämnd statistik, studier och brist på forskning kommer vår studie fokusera på stödet och stödgivare som erbjuds till vuxna kvinnor som utsatts för människohandel genom framförallt de professionellas perspektiv. Detta utifrån ett intersektionellt perspektiv då det ger en möjlighet till ökad förståelse för stödet och dess anpassning till kvinnornas behov utifrån de professionellas erfarenheter. Vi kommer även använda Nussbaums teori om mänskliga förmågor för att ytterligare förstå fenomenet ur ett människorättsligt perspektiv. Studien är relevant för socialt arbete då människohandel för sexuella ändamål är ett växande problem som drabbar utsatta kvinnor runt om i hela världen. Socionomer kan tänkas möta dessa kvinnor, både inom socialtjänst och frivilligorganisationer och då behöva kunskap kring vilket stöd som finns och hur det behöver anpassas för att möta kvinnors behov.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att kvalitativt undersöka hur professionella inom olika samhällssektorer beskriver anpassningen av stödinsatser efter de behov som kvinnor utsatta för människohandel för sexuella ändamål har. Följande frågeställningarna har utformats utifrån syftet:

- Hur menar de professionella att man anpassar stödet och dess eventuella uppföljning för att möta de olika behov kvinnor utsatta för människohandel för sexuella ändamål har?
- Skiljer sig arbetet med kvinnor utsatta för människohandel för sexuella ändamål mellan civilsamhället och offentlig sektor enligt de professionella och isåfall på vilket sätt?
- Vilka strukturella utmaningar menar de professionella finns kring stödets anpassning?

Vi ämnar att analysera våra frågeställningar utifrån ett intersektionellt perspektiv samt ur ett människorättsligt perspektiv genom Nussbaums teori om mänskliga förmågor och behov.

2. Kunskapsläge

2.1 Litteratursökning

Litteratursökningen gjordes framförallt genom Google scholar, LUBsearch och LUBcat med hjälp av sökord som “människohandel”, “människohandel i Sverige”, “människohandel för sexuella ändamål”, “människohandel och socialt arbete” och “stöd för människohandel”. De engelska sökorden var “human trafficking”, “human trafficking with sexual purposes”, “human trafficking support”, “human trafficking and social work”. Till en början utgick vi från ett svenskt perspektiv på stödet men fann att det inte fanns så mycket tidigare forskning på området. Sökningen vidgades till svenska direktiv och handlingsplaner kring människohandel samt allmänt kring fenomenet i Sverige som dess tillgång och efterfrågan. Eftersom det inte fanns mycket tidigare svensk forskning då människohandel är ett internationellt fenomen valde vi att

söka efter internationell forskning då detta även hjälpte oss att förstå fenomenet i dess kontext och dess koppling till migration.

2.2 Det globala fenomenet människohandel för sexuella ändamål; ett könat fenomen.

I tidigare forskning presenteras fenomenet människohandel för sexuella ändamål utifrån en allmän definition. Vi kommer att presentera Palermoprotokollet och dess betydelse. Vidare tar vi upp betydelsefull statistik och avslutar med dess relevans för studien och varför vi väljer att kalla människohandel för sexuella ändamål för ett könat fenomen.

Internationella arbetsorganisationen (ILO) angav 2012 att cirka 20,9 miljoner människor utsätts för tvångsarbete (inklusive tvångsarbete för sexuella ändamål) över hela världen vid varje given tidpunkt (Bosma & Rijken 2016, s.315). Eurostat registrerade 30146 offer för människohandel under åren 2010–2012 i de 28 medlemsstaterna i EU och antalet misstänkta offer dubblerades under de två åren. Statistiken visade att majoriteten av offrena var kvinnor samt att det skedde en stor ökning av fenomenet. Det är dock allmänt erkänt att det finns ett stort mörkertal i form av icke-registrerade och oidentifierade offer (ibid.). FN har ett protokoll med namnet; protokoll för att förhindra, minska och bestraffa handel med personer, särskilt kvinnor och barn som även kallas för Palermoprotokollet. Detta protokoll ses som drivande i debatten angående människohandel och som orsak till att flera av FN:s medlemsstater började se på människohandel som ett allvarligt problem (Wylie & McRedmond 2010, s.2f.).

Mörner (2010, s.115f.) analyserade resultaten från en enkät om människohandel bestående av 13000 enkätsvar gällande personer som hade varit utsatta för människohandel från östeuropa och centralasien. Uppgifterna lämnades in till IOM:s (International Organization of Migration) fältstationer av de utsatta själva, representanter från frivilligorganisationer eller rättsväsendet i de olika länderna. Enkätsvaren från 2000-2008 visade att 88% av de som var utsatta för människohandel var kvinnor. I de länder med störst andel kvinnor utsatta var det vanligast med människohandel för sexuella ändamål (ibid.). Utifrån ovan nämnda statistik och fokuset på

kvinnor i Palermoprotokollet, har vi valt att benämna människohandel för sexuella ändamål som ett könat fenomen.

2.3 Kvinnornas bakgrund och andra orsaker till människohandel för sexuella ändamål

I tidigare forskning tas kvinnornas olika bakgrunder och nuvarande livssituationer upp som orsaker till att de hamnat i människohandel för sexuella ändamål. Tillgång och efterfrågan presenteras även som en av de allmänna orsakerna till människohandel för sexuella ändamål. Vi kommer först behandla området på en global nivå för att sedan undersöka orsakerna och kvinnornas bakgrunder på en europeisk och slutligen svensk nivå.

Clark och Acharya (2010, s.419) genomförde en intervjustudie med 20 kvinnor som befann sig i människohandel för sexuella ändamål i Mexiko och fann att människohandeln var ett resultat av ”multikausala faktorer”. Kvinnorna tog upp faktorer som fattigdom, brist på jobb möjligheter, könsbaserad diskriminering, att bli övergiven av sin man, etnisk konflikt och våld i hemmet (ibid.). Macy och Johns (2011, s.87) tar upp att ursprungsländerna även ofta har stora svårigheter med kriminalitet och korruption (ibid.). Enkätsvaren från IOM mellan åren 2000-2008 visade att 87% av alla utsatta för människohandel var fattiga (Mörner (2010, s.115ff.). I de länder med störst fattigdom var det också vanligast att ha blivit utsatt för människohandel för sexuella ändamål. Enkätsvaren visade även att de länder som hade lägst utbildningsnivå hade procentuellt flest kvinnor som utsattes för just människohandel för sexuella ändamål (ibid.). Av de 20 mexikanska kvinnorna var det 10 av dem som aldrig gått en formell utbildning, resterande hade antingen bara gått grundskola eller studerat i grundskolan och sedan fortsatt med högre utbildning (Clark & Acharya 2010, s.420).

Europa är den världsdel som har offer från flest platser som östasien, västafrika, sydamerika och nordamerika (Wylie & McRedmond 2010, s.7). Detta pekar på att de bakomliggande orsakerna för människohandel inte kan hittas i ett specifikt land eller världsdel utan att den bakomliggande orsaken är global ojämlikhet (ibid.). Forsman och Korsell (2008, s.82f.) instämmer i att

människohandel för sexuella ändamål använder sig av globala, sociala och ekonomiska strukturer. De strukturer som finns i Sverige påverkar efterfrågan som finns i landet på sexköp. I Sverige så finns det en efterfråga på sexköp, men inte lika stor tillgång av kvinnor som säljer sex. När de svenska männen efterfrågar utländska kvinnorna som säljs för låga priser skapas kriminella nätverk som ser till att möta efterfrågan (Forsman & Korsell 2008, s.85).

2.4 Psykiskt och fysiskt våld

I tidigare forskning tas det upp att kvinnorna utsätts för psykiskt och fysiskt våld på olika plan. Vi ämnar att undersöka detta närmare i detta kapitel, detta för att hjälpa oss att förstå kvinnornas behov av stöd, samt hur anpassningen av stödet sker utifrån kvinnornas utsatthet.

Det är vanligt att kvinnor utsatta för människohandel för sexuella ändamål blir dåligt behandlade fysiskt och psykiskt (Forsman & Korsell 2008, s.13). Kvinnorna kan bland annat bli utsatta för hot, isolering, mental misshandel, våld, sexuella övergrepp, påtvingat drogintag och tortyr (UNODC 2008, s.9). Detta kan leda till många och långvariga konsekvenser. De kan uppkomma både under och efter att kvinnan har blivit utsatt då traumat flera gånger är upprepat och ihållande. Desto längre kvinnorna är utsatta för människohandel desto allvarigare blir deras trauma vilket resulterar i att kvinnorna kan få PTSD, ångest, depression och självmordstankar. Konsekvenserna kan fortsätta långt efter att kvinnorna har kommit ur människohandeln, och därför är det viktigt att hjälpa kvinnorna med rätt stöd och rådgivning (UNODC 2008, s.84).

Kvinnorna behöver alltså bearbeta brottet på olika sätt, och när de befriats från människohandel kan bortträngda känslor och reaktioner skölja över dem. Detta kan leda till att kvinnorna hamnar i ett chocktillstånd. Känslor som ångest, skam, förtvivlan och självförakt kan uppstå (Forsman & Korsell 2008, s.80). Det kan även bli en stor psykisk påfrestning av samhällets stigmatisering och människors fördömande syn. Kvinnan kan då försöka hemlighets hålla vad hon blivit utsatt för vilket kan försvåra bearbetningen (ibid.). I vissa delar av världen är samhällets stigmatisering stor och kvinnan ställs utanför resten av samhället vilket kan försvåra chanser till att skaffa en ekonomi, jobb och bostad. Detta medför att vissa kvinnor självmant går tillbaka till prostitution

efter att de är befriade från människohandel bland annat för att få ihop pengar (Acharya & Clark 2010, s.422). En annan del av bearbetningen av brottet är att många som varit utsatta för människohandel för sexuella ändamål får svårt att ha vanliga intima relationer. Sex kan utvecklas till något motbjudande för de kvinnor som blivit utsatta och det kan även göra så att kvinnorna får flashbacks till tiden för brottet (Forsman & Korsell 2008, s.80f.).

Den fysiska påverkan kan även förstås på olika plan. I en studie som behandlar den fysiska påverkan på kvinnor som nyligen kommit ur människohandel för sexuella ändamål så undersöktes 207 respondenter från 14 olika länder (Zimmerman et al. 2006, s.7). Det visade sig att mer än hälften av dessa hade blivit utsatta för våld innan de blev utsatta för människohandeln, och 95 procent blev utsatta för våld under tiden för människohandeln. Fysiska konsekvenser som påvisades i studien var trötthet, viktnedgång, ont i rygg, mage och könsorgan (Zimmerman et al., 2006, s.9ff.). Kvinnorna kan också utsättas för en hälsorisk då många män betalar extra för att få köpa sex utan kondom eller försöker tvinga kvinnan till sex utan kondom under samlaget. I en studie som fokuserar på utsatta kvinnor från sydostasien så var 22.9 procent smittade av HIV. Studien genomfördes på kvinnor som blivit räddade från människohandel på bordeller (Silverman, 2006, s.592f.).

2.5 Kvinnornas juridiska rätt till stöd

I tidigare forskning tas kvinnornas rätt till stöd upp genom lagtexter, olika direktiv och rätten till stöd diskuteras allmänt utifrån olika perspektiv. Vi kommer först behandla de globala direktiven för att sedan fokusera på de europeiska och slutligen svenska lagarna och diskussionerna. Vi har valt att ta upp det juridiska underlaget till stöd för kvinnor utsatta för människohandel för sexuella ändamål då det är grundläggande för stödets utformning i Sverige och resterande länder. De juridiska texterna presenterar världens, EU:s och Sveriges syn på brottet människohandel samt kvinnornas rätt till stöd.

Palermoprotokollet är ett tilläggsprotokoll till konventionen mot gränsöverskridande brottslighet och det finns utifrån det ett fokus på kriminaliseringen av brottet (Wylie & McRedmond 2010,

s.2). Protokollet har ofta kritiserats för att vara för svagt när det kommer till kvinnornas rättigheter och skyddsåtgärder (ibid.). Europarådets konvention Action against Trafficking in Human Beings antogs 2005 och tar däremot upp kvinnornas rättigheter och deras rätt till skydd (Sembacher, 2006 s.436). I konvention står det att det är allas stater initiala ansvar att förse offren med bistånd (Sembacher, 2006 s.446). Enligt artikel 12.1 har alla som utsatts för människohandel rätt till minimistöd, oavsett om de har uppehållstillstånd eller vill delta i en rättsprocess och samarbeta med polisen (Europarådet 2005). Däremot skriver konventionen i artikel 12.3 att endast de som har giltigt uppehållstillstånd har rätt till ytterligare sjukvård som behandling för psykiatriska diagnoser. De som har giltigt uppehållstillstånd får enligt konventionen tillgång till sjukvård, utbildning och landets arbetsmarknad (Sembacher, 2006 s.449).

Kvinnliga offer ses ofta som illegala invandrare och blir ofta hemskickade omedelbart, vilket artikel 13 i konventionen förbjuder (Sembacher, 2006 s.450). Artikel 13 innebär att alla offer får en trettio dagar lång återhämtnings- och reflektionsperiod, under vilken kvinnan inte kan vara utvisas. Denna skyddsåtgärd avlägsnar kvinnan från människohandlarnas inflytande och att ger kvinnan möjligheten att bosätta sig och få stabilitet i livet. Kvinnan får under den perioden tillgång till allt stöd som anges i artikel 12. Under denna perioden behöver kvinnan inte medverka i några juridiska processer (ibid.). Artikel 16 uppmanar både vistelselandet och ursprungslandet att vid fall av återvändande underlätta detta och se till kvinnans säkerhet. Enligt artikel 16 är även medlemsstaterna är skyldiga att informera kvinnorna om stödet som finns i det land de återvänder till, inklusive erbjudanden från frivilligorganisationer och statliga/kommunala verksamheter. Detta menar Sembacher (2006, s.451) är viktigt då det tidigare funnits en tanke om att stödet till kvinnorna endast erbjudits av civilsamhället.

Sexköpslagen antogs av riksdagen 1998, innan den antogs var det lagligt i Sverige att både sälja samt köpa sex (Waltman 2011, s.450f.). Att upphandla köpen, så som en hallick kan göra var dock olagligt även innan 1998. Sexköpslagen formaterade prostitution som en ojämlikhet i kön, det beskrevs inte som brott mot moral, anständighet eller allmän ordning som det tidigare gjorts. Istället sågs det som könsbaserat våld, våld av män mot kvinnor (ibid.). Waltman (2011, s.453)

skriver att människohandlare och hallickar sällan blir åtalade och dömda, samt att när de blir åtalade handlar åtalen inte om människohandel för sexuella ändamål i enlighet med 4 kap 1a§ BrB utan för brott som ger lägre straff som koppleri. Detta trots att kvinnorna berättar en historia som uppfyller lagens kriterier. Vilket i sin tur innebär att kvinnorna i många fall istället för att bli målsägande blir vittnen. Det riskerar att innebära att de inte får möjlighet att hjälpa åtalet, kräva ersättning inom ramen för straffrättsligt förfarande eller för att få juridiskt stöd och hjälp utifrån att vara målsägande (ibid.).

2.6 Stödinsatser och socialtjänstlagen

I denna delen undersöks stödinsatserna som erbjuds till kvinnor utsatta för människohandel på global och nationell nivå utifrån tidigare forskning. Vi undersöker även hur stödet anpassas efter kvinnornas behov och vilka stödinsatser som faktiskt används av organisationer.

Socialtjänstlagen och organisationers ansvar angående stödet som erbjuds granskas med i denna del.

Som tidigare nämnt så står det i artikel 12 i Europarådets konvention att människor utsatta för människohandel ska få stöd av konventionsstaterna (Borg Jansson 2016, s.171). De brottsutsatta ska erbjudas psykologiskt stöd, ett tryggt boende och en viss levnadsstandard. De utsatta kvinnorna ska även få reda på sina rättigheter och bli erbjudna juridisk hjälp. Kvinnorna som utsätts ska även få sjukvård, hjälp med sysselsättning och arbete om de uppehållstillstånd i Sverige. Därav är samverkan mellan statliga och frivilliga organisationer av extra vikt (ibid.).

Olika svenska stödinsatser granskas av GRETA, vilket står för "Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings". De granskar tillämpningen av konventionen i de länder där den har blivit ratificerad (Borg Jansson 2016, s.171). GRETA kritiserar Sverige eftersom det är många offer som väljer att inte vittna i rättsprocesser mot förövarna, då de blir lurade att inte göra det av förövarna. I granskningen påvisas även att olika relevanta aktörer inte har tillräcklig kunskap om människohandel vilket försvårar bland annat en identifikation av aktiva i den

organiserade brottsligheten. Det blir dessutom svårare att bemöta kvinnorna om inte tillräcklig kunskap finns hos de olika aktörerna (ibid.).

De utsatta kvinnorna har rätt till stöd enligt lag 5 kap 11§ i Socialtjänstlagen, men trots detta är det inte alla som söker stödet som finns att få. Socialtjänsten har det yttersta ansvaret över individerna som vistas i kommunen enligt 2 kap 1§ Socialtjänstlagen. En anledning till att vissa utsatta kvinnor inte söker stöd är att de i många fall misstror myndigheter. Förövarna i den organiserade brottsligheten skrämmer kvinnorna med historier om hur det svenska rättssystemet fungerar (Borg Jansson 2016, s. 171). De utsatta kvinnorna blir ofta lurade till att tro att de begått en brottslig handling genom att sälja sex då det är vanligt att kvinnorna saknar egen kunskap om hur svensk lag fungerar (ibid.). En annan anledning till att vissa kvinnor tackar nej till stöd är för att de har barn i sitt hemland som inte får brottsoffer status även om de utsatta kvinnorna får det. Det är vanligt förekommande att förövarna hotar om att skada kvinnornas anhöriga om de berättar vad de blivit utsatta för, detta leder till att många kvinnor inte vågar berätta (Borg Jansson 2016, s.176).

I februari 2010 så startade ett stödprogram för rehabilitering gjort för personer utsatta för människohandel. Denna satsningen gjordes då det ansågs att man inte tidigare tog hänsyn till offrens hela situation i det stöd som gavs angående trauma, hot och utsatthet (Holmberg et al. 2011, s.54ff.). Syftet med rehabiliteringsinsatserna är att skapa trygghet och stabilitet i det stöd som erbjuds akut och långsiktigt. De akuta insatserna handlar främst om kunskapsspridning kring brottet och akuta boendelösningar med hjälp av bland annat olika stödboenden. De mer långsiktiga insatserna handlar främst om utbildning för organisationer, allmänheten och kvinnorna. Andra långvariga insatser kan vara stadigvarande boende och arbete för kvinnorna. Detta görs bäst i med ett samarbete av olika myndigheter och organisationer. Andra insatser är SFI, samtalsbehandling, ekonomisk hjälp och insatser för kvinnornas barn (ibid.).

3. Teoretiska utgångspunkter

Vi har valt att använda oss av filosofen Martha Nussbaums teori som förklarar mänskliga förmågor och mänskliga behov. Nussbaum är verksam inom rättsetik och har forskat om kvinnors rättigheter och vad som innebär ett gott liv. Vi har även intersektionalitet som teoretisk utgångspunkt. Vi har valt dessa utgångspunkter eftersom de tillåter oss att belysa kvinnornas mänskliga förmågor och behov samt undersöka hur de begränsas.

3.1 Mänskliga förmågor och social rättvisa

Vi har använt oss av Martha Nussbaums filosofiska teori som förklarar mänskliga behov och mänskliga förmågor som teoretisk utgångspunkt. Nussbaums perspektiv på social rättvisa presenteras genom teorin som i 10 punkter förklarar de grundläggande mänskliga behoven som behöver uppfyllas för att leva ett värdigt liv. Nussbaum för även en diskussion om mänskliga förmågor och strukturella svårigheter som kan inskränka på förmågorna. Vi har valt denna teori då den visar på vilka utmaningar som de organisationerna som vi undersöker möter, förklarar behov som stödet behöver anpassas till samt vilka rättigheter som måste beaktas.

Nussbaum menar att politik och yttre faktorer påverkar hur de mänskliga förmågorna kan främjas. Nussbaum väljer att tala om mänskliga förmågorna istället för mänskliga rättigheter då hon hävdar att detta fångar området bättre. Mänskliga rättigheter beskrivs på många olika sätt genom olika perspektiv och kan därmed ses som diffust avseende studiens syfte och innehåll. Mänskliga förmågor fångar med hjälp av Nussbaums teori individens kapacitet och samhällets påverkan på individen samt vilka grundläggande rättigheter en individ bör ha. Fördelen med att använda denna terminologin snarare än rättigheter är även att förmågor inte anses vara traditionsbundet på samma sätt som mänskliga rättigheter. Då mänskliga rättigheter kan skilja sig från samhälle och från kultur medans förmågor är mer statiska (Nussbaum 2002, s.128ff.).

Ojämlighet mellan könen är ett faktum i många delar av världen. Det visar sig bland annat genom att kvinnor har sämre hälsa, är undernärda, är ekonomiskt utsatta, blir utan utbildning,

utsatta för våld och utsatta sexuellt (Nussbaum 2002, s.19f.). Speciellt i utvecklingsland så är fattigdom och könsskillnader nära besläktade vilket kan leda till en brist på central mänsklig förmåga för kvinnor. En anledning till detta är att kvinnor riskerar hot från manliga närstående och sexuella trakasserier om de söker jobb, vilket gör att kvinnorna inte kan få en egen ekonomi och hamnar i beroendeställning till mannen. Dessutom finns det i många länder även hinder för kvinnor på en strukturell nivå, där kvinnor inte får rösta, inte har samma rörelsefrihet eller samma äganderätt som en man (ibid.). Nussbaum drar därefter slutsatsen att kvinnor i många av dessa länder sällan behandlas som egna individer. De behandlas inte med värdighet och får inte rättslig och social rättvisa. Kvinnorna ses som fortplantarskor, vårderskor och redskap med syfte att tillfredsställa mannens sexuella behov (ibid.).

Nussbaums perspektiv på social rättvisa presenteras genom hennes teori om mänskliga behov. I teorin delas behoven in i 10 olika punkter och varje enskild punkt på listan visar på ett socialt minimum för vad en människa bör ha rätt till. Dessa punkter bör därmed eftersträvas att uppfyllas till en grundnivå enligt individens förmåga och vilja (Nussbaum 2002, s.103). Nussbaum presenterar först punkterna rätt till liv och rätt till kroppslig hälsa. Dessa beskrivs som att människan ska ha rätt att leva ett normallångt gott liv samt ha rätt till god hälsa och god reproduktiv hälsa (Nussbaum 2002, s.106f.). Den tredje punkten som Nussbaum beskriver är rätt till kroppslig integritet. Detta innebär att man ska ha rätt till att förflytta sig mellan platser. Man ska även få bestämma över sin kropp och gå säker från olika sorters övergrepp, däribland sexuella övergrepp. Det ska även vara självvalt om man vill ha barn eller inte och man ska ha möjlighet till sexuell tillfredsställelse (ibid.). Andra punkter är att man ska ha rätt till sinnen som fantasi och tänkande samt känslor och praktiskt förnuft. Detta innebär bland annat att man ska ha rätt till sitt inre jag och kunna välja hur livet ska levas (ibid.). Resterande punkter som tas upp är rätt till samhörighet, rätt till andra arter, rätt till lek och få ha kontroll över den egna omgivningen. Dessa punkterna innefattar bland annat att man inte ska diskrimineras på olika sätt och att man ska kunna ta del av sin omgivning (Nussbaum 2002, s. 108f.). Alla dessa är definierade som 10 separata punkter då brister i en punkt inte kan uppvägas av en annan. Alla punkter kan man därmed säga har ett eget värde och är viktiga på olika sätt. Människor har en

förmåga att uppnå alla dessa punkter om de ges näring och tillåts utvecklas. Om dessa förmågor istället inskränks så berövas personen möjlighet till utveckling och välmående (ibid.).

Nussbaum delar ytterligare upp förmågorna för vidare analys i “de grundläggande förmågorna”, “de inre förmågorna” och “de kombinerade förmågorna”. De grundläggande är primära för att en person ska kunna fungera. De inre utvecklas först när de grundläggande förmågorna är tillgodosedda, och kan ses som ett steg i utvecklingen som ofta tas genom stöd av andra men det kan också utvecklas själv. De kombinerade förmågorna är ett sammansvetsat synsätt av de båda förmågorna och kan beskrivas genom att en person kan inneha förmågor men bli hindrad från att uttrycka dem, detta kan vara exempelvis genom samhället och politiskt. En kvinna kan ha förmågan att uttrycka sig sexuellt, rösta och delta i arbetsmarknaden men bli hindrad av samhället och dess normer (Nussbaum 2002, s.111f.).

Nussbaums teori om mänskliga förmågor och rättvisa hjälper oss att förstå människans kapacitet och hur samhället både kan hjälpa och stjälpa en person att leva ett fullvärdigt liv. Teorin bryter dessutom ner punkt för punkt vilka mänskliga behov som finns och hur detta kan hjälpa oss att förstå kvinnans behov. Det hjälper oss också att förstå hur organisationerna jobbar för att möta behoven, vi kan även förstå anpassningen av stödet som erbjuds offren för människohandel och vikten av anpassningen. Nussbaums teori hjälper oss även att se betydelsen av organisationernas olika stöd från offentlig och civil sektor utifrån att de har olika uppdrag som kan möta olika behov.

3.2 Intersektionalitet

Intersektionell teori eller rättare sagt intersektionellt perspektiv använder vi oss av då det ger oss en unik möjlighet att analysera och förstå stödet som de utsatta kvinnorna erbjuds av de olika professionella utifrån kategorier som kön, klass, etnicitet och sexualitet. På detta sätt kan vi bättre förstå stödets anpassning efter kvinnornas behov. Vi kan även analysera och förstå de professionellas utsagor kring kvinnorna samt deras situation i deras hemländer och i Sverige.

Intersektionalitet är ett begrepp som betyder skärningspunkt eller korsning, det används för att försöka belysa olika maktordningar och sociala positioner (Mattsson 2015 s.19). Begreppet används idag för undersöka skärningen mellan flera identitetsrelaterade ojämlika maktordningar som kropp, klass, ålder och sexualitet (ibid.). I en intersektionell analys ses de olika maktordningarna som sammanvävda och samspelande, i detta samspel skapas ojämlikhet (Mattsson 2015, s.21f.). De olika kategorierna ses i detta perspektiv aldrig som helt åtskilda (Eriksson & Gottzén s.72). Kategorierna påverkar varandra och även om de varierar i styrka är det ingen kategori som har företräde (ibid.). Den intersektionella analysen kan man därmed förstå som mer dynamisk än en genusanalys då den inte bara belyser ojämlikheten mellan två olika grupper (Mattsson 2015, s.22).

Mattsson (2015, s.102) skriver att de vanligaste kategorierna är kön, klass och etnicitet då de är grundläggande för samhällsstrukturen. Kön, klass och etnicitet är exploaterande, då de är kopplade till strukturellt förtryck enligt de los Reyos och Mulinari (2005, s.40). Kategorierna är inte övergående och kvarstår på strukturell nivå även om enskilda individer kan röra sig mellan dem. Deras underordning föreskrivs att vara "normal". Andra kategorier som sexualitet, ålder och funktionsförmåga är inte exploaterande utan stigmatiserande eftersom kategorierna inte är centrala för samhällets strukturer utan istället presenterar en individ som avvikande (ibid.). de los Reyos och Mulinari (2005, s.42f.) tar upp exemplet på kvinnor som arbetar som städare och kvinnor inom prostitution, båda grupperna utgör exploaterade grupper inom kön och klass men bara en av dem möter stigmatisering (kvinnorna inom prostitution) då detta rör kategorin sexualitet och avviker från normen (ibid.).

Mattsson (2015, s.97) skriver att intersektionalitet inte är en teori utan ett perspektiv eller analytisk ambition. Det finns enligt henne ingen teori som tar sig an hur alla kategorierna interagerar utan istället krävs det en teoretisk förståelse för varje enskild kategori (ibid.). Nedan presenterar vi därmed de teorier som hjälper den teoretiska förståelsen för de enskilda kategorierna kön, sexualitet, etnicitet och klass.

3.2.1 Kön och klass

Socialistisk radikalfeminism ser kön och klass sammankopplat och inte som olika system som de ses i marxistisk teori (Mattsson 2015, s.52f.). De socialistiska radikalfeministerna vill använda sig av Marxs teori som handlar om människans frigörelse från produktions samhället och därmed kvinnans frigörelse, men anpassa den till att teoretisera och hantera kvinnornas underordning vilket är något som Marx inte tar upp. Marx talar endast om samhällsklasser, inte kön (ibid.). Marx beskriver framförallt tre klasser, borgarna som äger produktionsmedlen och köper arbetskraft, småborgarna som äger produktionsmedlen men inte anställer människor och arbetarklassen som säljer sig själva som arbetskraft (Mattsson 2015, s.74). Marx menar att arbetarklassen är exploaterad, förtryckt och underordnad i samhället (ibid.). Den socialistiska radikalfeminismen ser kvinnorna som dubbelt förtryckta då de har både köns- och ett klassförtryck. Frågor som social radikalfeminismen anser viktiga är hur kärnfamiljsidealen påverkar kvinnors möjlighet till frigörelse då de utesluts från många traditionella arbeten utifrån deras kön (Mattsson 2015, s.52f.) De menar att kvinnors liv, kroppar och beteende påverkas av samhällets strukturer medan radikalfeminismen menar att det är patriarkatet som tillåter män dominera kvinnors liv, kroppar och beteende. Radikalfeminism har ett stort fokus på kvinnans frigörelse från mannen och varit drivande i frågor som rör sexuella övergrepp, misshandel och andra former av mäns våld mot kvinnor (ibid.).

3.2.2. Sexualitet

Mattsson (2015, s.68ff.) tar upp att sexualitet är en maktordning då dina möjligheter påverkas av vilken sexuell relation du lever i. För att visa att sexualitet är mer än ens sexuella läggning använder Mattsson sig av Rubins modell (1993, s.153) för sexhierarki. I denna visar Rubin hur endast ett visst sexuellt beteende är accepterat av samhället. Cirkeln mitt består av den av samhället sedda normala sexualitet genom uppfattningar om att sex ska vara hemma, i par, efter giftermål, monogamt, gratis och för att skapa barn. Sex som genomförs för pengar, utan syfte att skapa barn och promiskuöst hamnar i den yttre cirkeln som inte är accepterat sexuellt beteende. Rubin menar att hierarkin ger rätt till den dominanta gruppen (mitten) och ser till att de som hamnar utanför mitten blir underordnade (ibid.).

3.2.3 Etnicitet

Begreppet etnicitet kan upplevas oklart, men brukar kopplas till att en grupp delar födelseland/område, språk, religion, seder och bruk (Mattsson 2015, s.84ff.). Etnisk tillhörighet påverkar hur människor upplever sig själva. Etnicitet kan ses som något socialt föränderligt utifrån kontexten samtidigt kan det ses som en verklig statistisk kategori, alltså något som du är och förblir (ibid.). Kolonialismen har präglat västvärldens förhållande till övriga världen, det har lett till en olikhet mellan västvärlden och "de andra" vars principer liknar de som var aktuella under kolonialismen och dess exploatering (Mattsson 2015, s.90f.). Postkolonialismen problematiserar västvärldens föreställningar. Föreställningarna återfinns i numera övergiven rasbiologi, som dock fortfarande präglar samhället. Mattsson (2015, s.91) skriver att postkolonialism är viktigt för det intersektionella perspektivets förståelse av etniska tillhörigheter och hur dessa är över- och underordnade i samhället.

3.3 Nussbaums mänskliga förmågor och intersektionalitet

Som ovan nämnt har vi valt intersektionalitet och Nussbaums teori om mänskliga förmågor samt mänskliga behov, detta för att besvara våra frågeställningar och berika vår analys. Stöd till kvinnor utsatta för människohandel för sexuella ändamål styrs utifrån olika konventioner där kvinnans rättigheter framgår. Vi instämmer med Nussbaum om att det lätt blir diffust att endast prata om mänskliga rättigheter och valde genom hennes teori att fokusera på kvinnornas förmågor och strukturella faktorer som hindrar förmågorna från att uppnås. Dessa strukturella faktorer som Nussbaum tar upp anser vi fördjupas och konkretiseras av det intersektionella perspektivet. Genom att ta in kön, klass, sexualitet och etnicitet i analysen kan vi förstå kvinnornas behov och kan med hjälp av det även förstå stödets anpassning efter deras behov. Det intersektionella perspektivet tillåter en bredare och mer heltäckande analys av de professionellas utsagor samtidigt som vi med Nussbaums teori inte tappar bort kvinnors förmågor till rättigheter.

4. Metod

I denna del beskriver vi metoden vi använt oss av när vi genomfört vår studie. Vi går igenom våra metodologiska övervägningar och motiveringar kring urval, studiens tillförlitlighet, bearbetning och analysmetod. Vi avslutar sedan med våra etiska överväganden. Genomgående i denna del diskuterar vi metodens förtjänster och begränsningar.

4.1 Metodologiska övervägningar

Vi ansåg att en kvalitativ ansats passade vår undersökning bäst eftersom vi undersökte hur stödformerna anpassas till kvinnornas behov. Vi undersökte även hur arbetet skiljer sig mellan civilsamhället och offentlig sektor samt de professionellas reflektioner kring stödets utmaningar. Vi ville ha en djupare förståelse för fenomenet och resonemangen bakom svaren våra intervjupersoner gav oss, vilket inte en kvantitativ analys hade kunnat ge oss (Ahrne & Svensson 2011, s.13). Vi valde att använda oss av semistrukturerade intervjuer vilket är en metod som skapar kvalitativ data. Intervjuer kan ha många olika syften, de kan samla kunskap om enskilda människors upplevelser men även sociala förhållanden (Eriksson - Zetterquist & Ahrne 2011, s.36). Genom våra intervjuer fångade vi enskildas professionellas uppfattningar kring stödet och hur arbetet med kvinnorna i offentlig sektor och frivilligorganisationer skiljde sig åt.

Det är viktigt att planera frågorna som ska ställas samt själva formen på intervjun (Lind 2019, s.127). De tilltänkta frågorna kan sammanställas i en intervjuguide, på det sättet ges intervjuerna en struktur. Intervjuguiden säkerställer även att empirin besvarar frågeställningarna. Samtidigt kännetecknas semistrukturerade intervjuer av flexibilitet, det vill säga en möjlighet att anpassa frågorna till intervjupersonerna, ändra ordning på frågorna samt ställa fördjupande följdfrågor (ibid.). Vi valde att skapa en intervjuguide med teman som "stödet", "kontakt med de utsatta kvinnorna" och "organisatoriska frågor" för att samla in lämplig empiri som kunde besvara våra frågeställningar. Temana baserades på våra frågeställningar och tidigare forskning i kunskapsläget. Vi ämnade att ha teman och frågor som våra intervjupersoner kunde besvara samt

var relevanta för studien. Intervjuguiden hjälpte oss att genomföra våra semistrukturerade intervjuer på ett ordnat sätt, samtidigt som intervjuguiden lät oss på ett fritt sätt ställa frågor.

4.2 Urval

Urvalet för kvalitativ forskning bör ge ett rikt och relevant empiriskt material i förhållande till problemformuleringen och frågeställningarna (Lind 2019, s.130). Vi valde att kontakta ideella organisationer, flertalet av de stora kommunernas socialtjänsters vuxenenheter samt dess specialistmottagningar som erbjuder stöd till vuxna kvinnor för människohandel för sexuella ändamål via mail. Detta då vi ansåg dem som lämpligast för att svara på våra frågor eftersom de kunde ge oss ett rikt empiriskt material. Vårt urval begränsades inte geografiskt utifrån att vi genomförde våra intervjuer över Zoom.

Ett tvåstegsurval innefattar att relevanta organisationer först väljs ut och därefter väljs enskilda personer ut som lämpliga intervjupersoner inom organisationerna (Eriksson - Zetterquist & Ahrne 2011, s.42). Undersökarna kan ibland inte göra det andra urvalet utan istället bli hänvisade till specifika människor inom organisationen (ibid.). Vi gjorde inte ett andra urval utifrån att människohandel inte är ett utbrett verksamhetsområde. I flera fall svarade en person från organisationen och sade att hen kunde ställa upp. Det var svårt att få tag i intervjupersoner, då socialtjänsterna inte svarade och flera ideella organisationer inte hade tid för en intervju. Vi började då fråga de intervjuade om de hade kontakter vi kunde intervju, där fick vi bland annat råd om att kontakta andra organisationer än de vi redan hade kontaktat. På så sätt fick vi fler intervjupersoner, i ett urval som kan liknas vid ett snöbollsurval (Eriksson - Zetterquist & Ahrne 2011, s.42).

Människor utvalda av organisationen kan ge en partisk bild av denna (Eriksson - Zetterquist & Ahrne 2011, s.42). Risken för att våra intervjupersoner skulle ge en vinklad bild existerade men vi ansåg att risken var värd att ta då det annars var omöjligt att få till intervjuer. Vi tror även att risken minskade i och med anonymiseringen av deras namn och organisation/arbetsgivare. Flera av våra intervjupersoner tog upp anonymiseringen som extra viktig då många känner varandra

inom fältet eftersom det är få som arbetar mot människohandel i Sverige. När vi sedan kontaktade intervjupersonerna från regional verksamhet gjorde vi detta genom att kontakta dem direkt, inte via deras organisation. Vi utförde på så sätt ett tvåstegsurval vilket borde innebära att de är aningens mindre vinklade (Eriksson - Zetterquist och Ahrne 2011, s.42). Alla våra intervjupersoner uttryckte sig dock kritiskt och tog upp utmaningar i deras verksamheter. Vår urvalsprocess resulterade i fem intervjuer, vi intervjuade Amanda och Beatrice från civilsamhället. Från regional verksamhet intervjuade vi Carin och Emma och slutligen intervjuade vi Dalia från kommunal verksamhet. Namnen är fingerade utifrån fältets storlek och anonymitetskrav. Inga av våra intervjupersoner kom från socialtjänsten. Vi hade önskat en intervjuperson från socialtjänsten men anser samtidigt att de informanter vi intervjuade hade mycket relevant och viktig kunskap.

4.3 Genomförande

Intervjusituationen spelar en viktig roll i hur resultatet blir. Desto tryggare intervjupersonen känner sig desto större är chansen till att den vill prata och ge utförliga svar. Förhållandet mellan den som intervjuar och intervjupersonen påverkas inte bara av egenskaper såsom kön och ålder, utan även var samtalet utspelas (Eriksson - Zetterquist & Ahrne 2011.s.45). Vi genomförde våra intervjuer på Zoom på grund av smittläget och rådande pandemi. Genomförandet över Zoom fungerade väl men det fanns enstaka tekniska svårigheter. Troligen påverkades personernas fokus negativt av att intervjuerna genomfördes digitalt. Däremot tillät Zoom oss att se intervjupersonens kroppsspråk och minspel, i motsats till telefonsamtal. Samtidigt som Zoom inte fångade alla gester vilket kan försvåra relationsbyggandet. Vi bestämde tid och plats för intervjuerna efter våra intervjupersoners önskemål under vecka 15 till 17. Samtliga intervjuer genomfördes under arbetstid. Vissa av intervjupersonerna genomförde även intervjun när de var hemma, detta kunde påverka svaren då vi inte kunde kontrollera vilka personer som befann sig i närheten (Eriksson - Zetterquist & Ahrne 2011.s.45). Alla förutom en av intervjupersonerna arbetade med människor i prostitution utöver offer för människohandel för sexuella ändamål. Samtliga intervjupersoner hade också lång erfarenhet av målgruppen eller på andra sätt relevant

erfarenhet genom av arbete med våld i nära relationer. Samtliga inom kommunal och regional verksamhet var även socionomer.

Under intervjuerna frågade vi våra intervjupersoner om tillåtelse att spela in intervjuerna på en mobil genom dess inspelningsfunktion, när vi fick samtycke läste vi upp vår samtyckesblankett (Samtyckesblankett 8.2). Alla gav sitt samtycke till studien. Vi följde sedan intervjuguiden (Intervjuguide 8.3), ställde följdfrågor samt lät våra intervjupersoner själva utveckla och förklara sina resonemang. Vi valde att inte anteckna så att vi båda kunde vara delaktiga i intervjun och samspela med intervjupersonen. Vi turades om att ställa frågor och följdfrågor. Samtliga intervjupersoner var kvinnor, även vi som författare är kvinnor vilket kan ha påverkat de svar och resonemang vi fick. Vi tror att utifrån att det var stödet till kvinnor som utsatts som undersöktes gav vår och de professionellas könstillhörighet en gemensam grund att stå på. Resonemang och svar som berörde de utsatta kvinnornas roll i samhället samt känsliga konsekvenser som påverkan på sexliv tror vi hade varit svårare att få fram om någon av oss som författare hade varit man.

4.4 Bearbetning och analysmetod

Då vi valde en kvalitativ metod påbörjades själva bearbetningen av vårt insamlade material med transkribering (Öberg 2011, s.66). Vi gjorde transkriberingen direkt efter intervjuerna så att inga intryck skulle glömmas bort och nya insikter kunde framkomma. Sedan tematiserade vi materialet i olika teman däribland patriarkalt förtryck, stödet, förutsättningar, våldsutsatthet (psykisk påverkan), juridik, skillnader mellan organisationer, samverkan, internationellt arbete och utmaningar/organisation. Vi kom fram till våra teman genom att läsa igenom det transkriberade materialet och se likheter, skillnader och samband. Även genom att tänka på vad som var viktigt för våra frågeställningar och teorier. Tematisering av materialet genomfördes för att det skulle gå lättare att senare koda (ibid.). Kodningen kan göra så att man kan se mönster i det material som insamlats som senare ligger till grund för analysen av det empiriska materialet (Rennstam & Wästerfors 2011, s.198f.). Utifrån våra teman kodade vi materialet genom att färgmarkera det och därefter reducerade vi det genom att bevara det färgmarkerade. Det

reducerade materialet sammanfattade den allmänna uppfattningen kring våra frågeställningar samt innehöll citat och material som vi ansåg relevant för att koppla till våra teorier och tidigare forskning. I vår analys framgår det tydligt om uppfattningen är avvikande eller allmän för materialet i enlighet med Rennstam och Wästerfors (2011, s.202ff.). Vi analyserade och tolkade sedan vårt material utifrån våra teoretiska utgångspunkter (Svensson 2011, s.182ff.).

När vi analyserade hur arbetet skiljer sig åt använde vi oss av komparativ analysmetod. Detta då vi antog att det fanns viktiga skillnader mellan civilsamhällets och den offentliga sektorns arbete kring stödet (Denk 2005, s.7). Komparativ logik används i komparativa analyser för att undersöka om det finns samband mellan undersökta fenomen där det insamlade materialet överförs i olika analytiska kategorier (Denk 2005, s.55). I vårt fall överförde vi arbetet i de olika sektorerna i kategorier som flexibilitet och finansiering. Sedan analyserade vi dessa utifrån de grundkriterier som finns när det gäller komparativa analyser. Grundkriterierna är att likhet förklaras med likhet, skillnad förklaras med skillnad och att variationer förklaras med variationer (Denk 2005, s.56-60). Om två fenomen varierar enligt samma mönster är fenomenen kopplade till varandra antingen direkt eller indirekt. Exempelvis om det är högt förtroende för politiker när det är hög ekonomisk tillväxt och lågt förtroende när det är låg tillväxt finns det en koppling, det är alltså variationer som förklaras med variationer (ibid.). Vi fokuserade framförallt på variationerna mellan våra olika kategorier. Vi analyserade och tolkade även dessa utifrån våra teoretiska utgångspunkter. Slutligen i vår analys och slutdiskussion argumenterar vi för de slutsatser och resultat vi får fram i vår studie. Argumentationen som genomförs skapar en självständighet i förhållande till tidigare forskning och de teoretiska utgångspunkterna (Rennstam & Wästerfors 2011, s.205f.).

4.5 Metodens tillförlitlighet

Det är viktigt att underlaget är korrekt och förankrat i empirin oavsett om det är kvalitativ eller kvantitativ forskning som genomförs (Lind 2019, s.13f.). Det behöver även vara lämpligt för det som undersöks, relevant för teorierna som används och frågeställningarna som ställs. Inom kvantitativ forskning används reliabilitet, relevans och validitet medan kvalitativ forskning

istället använder begreppen pålitlighet, autencitet och träffsäkerhet. Det beror på att kvalitativ forskning oftast avser få undersökningsenheter som få antal intervjupersoner. Träffsäkerhet betyder att underlaget belyser det som faktiskt ska studeras, autencitet menar på materialets äkthet och pålitlighet är att undersökningen genomförs på ett konsekvent sätt och att transparens finns så att andra kan bedöma metodens pålitlighet (ibid.).

Autenciteten i vår studie kan vid första anblick ifrågasättas då vi inte redovisar öppet vilka specifika organisationer som kontaktas utifrån anonymitetskrav. Anonymiseringen av intervjupersonerna och deras organisationer var även viktigt utifrån fältets storlek då flera inom fältet känner varandra. Intervjupersonerna tog själva upp vikten av anonymiseringen för att kunna uttrycka sig kritiskt. Vi redovisar dock vilka typer av organisationer som kontaktades och intervjuades samt fenomenet som studeras. Vi är även transparenta kring vår metod vilket pekar på hög autencitet och pålitlighet. Vi anser att vårt material är träffsäkert, då vi följde vår intervjuguide som utformades efter våra frågeställningar och syfte. Vi anpassade frågorna efter de vi intervjuade och tycker att underlaget belyser det som vi studerar och presenterar i vår analys.

Det går inte att göra en objektiv beskrivning av ett fenomen, allt är relativt och präglad av samhället vi lever i likaså språket vi brukar (Barmark & Djurfeldt 2015, s.40). Vi har valt ämne och intervjupersoner utifrån att bevara så mycket neutralitet som möjligt även om vi inte är helt neutrala som författare. Vi har inga egna erfarenheter av människohandel för sexuella ändamål, vi har inget intresse av att vända studien åt något håll utifrån ett politiskt motiv eller liknande och inte heller några kopplingar till intervjupersonerna. Studien präglas dock av vår utbildning på Lunds universitet samt vår handledares åsikter. Studien påverkas även av våra individuella tidigare erfarenheter som diverse utbildningar, upplevelser och erfarenheter.

4.6 Etiska överväganden

Lind (2019, s.133) menar att all forskning måste innefatta etiska överväganden. Det finns överenskommelser i forskningsvärlden kring hur forskare bör förhålla sig till de människor och

fenomen som studeras och påverkas av studien. Det handlar främst om att ingen individ ska påverkas negativt av studien (ibid.). Det finns åtta allmänna etiska regler (Vetenskapsrådet 2017, s.8). Reglerna innebär att tala sanning om forskningen, öppet redovisa metoder och resultat samt kommersiella intressen och andra bindningar och medvetet granska och redovisa utgångspunkterna för studien. Reglerna innefattar även att hålla god ordning i forskningen, inte stjäla forskningsresultat från andra, att vara rättvis i bedömningar av andras forskning och slutligen sträva efter att bedriva forskning utan att skada människor, djur eller miljö (ibid.).

Dessa regler förhöll vi oss till genom att konsekvent vara transparenta kring hur vi samlade in material samt tolkade det. Vi har även varit tydliga med de resurser och grundförutsättningar som att vi kommer ha från Lunds universitet. Våra intervjupersoner tillhör inte en utsatt grupp, däremot är ämnet känsligt och hanterades således på ett genomtänkt sätt så att varken de yrkesverksamma eller dess klienter påverkades negativt av forskningen. Vår intervjuguide och de frågor vi ställde utformades på ett sätt så att de inte berörde enskilda individer, organisationer eller grupper på ett negativt sätt. Vi valde att inte kontakta de utsatta kvinnorna utifrån att de är en utsatt grupp. Trots fokuset på stödet i våra frågeställningar är det lämpligt att anta att kvinnorna hade blivit påverkade av frågorna på ett mycket negativt sätt. Vårt syfte med studien gjorde det även mest lämpligt att vända sig till professionella inom verksamhetsfältet.

I samhällsvetenskaplig forskning så finns fyra viktiga etiska principer utöver de ovan nämnda. Dessa är informationskravet, konfidentialitetskravet, nyttjandekravet och samtyckeskravet (Bryman 2018, s.170f.). Informationskravet innebär att deltagarna ska informeras om undersökningens syfte. Information kring att intervjupersonernas medverkan är frivillig och att de kan avbryta denna om de önskar utan att ange skäl ska även ges. Konfidentialiseringskravet innebär att deltagarnas uppgifter ska hanteras med största möjliga konfidentialitet. Inga obehöriga ska kunna komma åt personuppgifter. Nyttjandekravet innebär att allt insamlat materialet bara får användas för forskningsändamålet. Slutligen handlar samtyckeskravet om att deltagarna samtycker till deras medverkan samt får rätten att bestämma över deras medverkan. (ibid.).

Kraven har vi uppfyllt genom att skicka information kring vår studie när vi kontaktade våra intervjupersoner, i berörda fall skickade vi även ut informationsblanketten (Informationsblankett 8.1) på engelska. När personerna tackade ja till en intervju skickade vi ut en samtyckesblankett (Samtyckesblankett 8.2) där resterande krav togs upp och förklarades. Vid intervjutillfället upprepade vi vårt syfte och grunderna för intervjupersonernas medverkan samt bad om deras muntliga samtycke innan intervjuerna påbörjades. Vi anonymiserade sedan intervjupersonernas uppgifter så att vårt material inte kunde kopplas till en enskild individ eller specifik organisation och vår intervjuguide innehöll inte frågor kring deltagarnas personuppgifter som namn eller ålder. Utifrån att vi inte hanterade personuppgifter och endast har använt vårt insamlade material till denna studie så anser vi oss ha uppfyllt de fyra etiska grundprinciperna.

5. Resultat och analys

I vår analys utgår vi från vårt empiriska material och tidigare forskning, samt så analyserar vi genomgående materialet utifrån Nussbaums teori om mänskliga förmågor och behov samt genom ett intersektionellt perspektiv. Vi börjar med att analysera anpassningen av stödet efter kvinnornas behov och dess uppföljning. Sedan diskuterar vi skillnaderna mellan arbetet i de olika samhällssektorerna och slutligen undersöker vi stödets strukturella utmaningarna. Vårt empiriska material kommer från fem intervjuer och namnen på intervjupersonerna är fingerade utifrån anonymitetskrav och etiska skäl. Vi intervjuade Amanda och Beatrice från civilsamhället. Från regional verksamhet intervjuade vi Carin och Emma och slutligen intervjuade vi Dalia från kommunal verksamhet.

5.1 Stöd och uppföljning

I denna del så kommer vi presentera de professionellas egna åsikter och reflektioner om stödet och hur det anpassas efter kvinnornas behov. I denna del så kommer vi dessutom att analysera om det finns någon uppföljning till stödet som erbjuds, hur det isåfall ser ut och i vilken utsträckning det erbjuds. Vi diskuterar vidare om det finns något transnationellt samarbete angående stöd till kvinnorna som återvänt till sina hemländer.

5.1.1 Vilket stöd erbjuds och hur anpassas stödet efter kvinnornas behov

Vårt empiriskt insamlade material visar på att många av de stödinsatser som organisationer i Sverige erbjuder är liknande. Amanda som är en av intervjupersonerna inom frivillig sektor beskriver det stöd som hennes organisation erbjuder som följande:

Boendena har ett strukturerat sätt att jobba och kan erbjuda sängplats och mat förstås. Social samvaro, stöd i det enskilda fallet, hjälp att få kontakt och där kan vi också ge ersättning gällande asyl rättsliga frågor (Amanda, 16/4-21)

Utifrån Amandas citat så kan man förstå att det finns olika stödinsatser som kvinnorna kan få tillgång till. En av de vanligaste stödformerna som organisationer själva eller via samverkan med andra erbjuder är stödboenden, som kvinnorna kan komma till under en begränsad period. Stödboende är en insats som kan ge kvinnorna trygghet och kan ge dem möjlighet till kroppslig integritet, vilket Nussbaum menar i sin teori är en grundläggande förmåga som behövs för att leva ett värdigt liv. Detta då de ger kvinnorna en chans att röra sig friare och ger dem en säker plats där dem inte blir utsatta för övergrepp (Nussbaum, 2002, s.106f.). En annan vanlig stödinsats är samtalsstöd, vilket många av de professionella trycker på som extra viktigt i och med att de utsatta kvinnorna ofta har mycket att bearbeta då många lider av ångest, depression och PTSD. Med hjälp av stödsamtal och bearbetning ges kvinnorna en chans att utveckla sitt känsloliv och en chans att använda sina sinnen i form av bland annat fantasi och tänkande. Förmågor som Nussbaum menar är grundläggande för att leva ett värdigt liv (Nussbaum, 2002, s.106f.). Det är svårt att utveckla sina sinnen om man är offer för människohandel, då inte sinnen ges utrymme att utvecklas. Där blir stödsamtalen en väldigt viktig faktor för kvinnornas rehabilitering tillbaka till livet. Dalia beskriver stödets anpassning efter psykisk ohälsa och våldsutsatthet på följande sätt:

Alltså våra samtal bygger ju mycket kring våldsutsattheten och så. Vi jobbar inte systematiskt med ett synsätt, vi har lite olika dels erfarenheter bland olika påbyggnadsutbildningar. Alla har ju liksom en generell

basutbildning och förståelse kring våldet och våldets mekanismer (...)
våran grupp har ju inte varit utsatta en gång utan det är många gånger så
det är många gånger komplex PTSD som de flesta lider av (Dalia 21/4-21)

Flera intervjupersoner berättar att juridisk rådgivning är en vanlig insats eftersom många av kvinnorna inte vet hur Sveriges rättssystem fungerar. Emma från regional verksamhet menar att även om många inte drar sina förövare inför rätta så är den juridiska hjälpen nödvändig. Detta för att kvinnorna ska få förklarat för sig hur rättsprocessen går till så att de kan våga överväga att ta saken till domstol. Problematiken kan analyseras enligt Nussbaums teori då hon menar att både politik och yttre faktorer spelar in i hur de mänskliga förmågorna främjas. Då många av offren för människohandel kommer från länder där kvinnan är i en beroendeställning till mannen både på ekonomiska och rättsliga plan, så kan att dra sina förövare inför rätta förstås som någon orimligt för dessa kvinnor då de har levt ett liv i patriarkalt förtryck (Nussbaum, 2002, 19f.). Emma och Carin berättar att när det har upptäckts att en kvinna är misstänkt för att vara utsatt för människohandel för sexuella ändamål så har hon rätt till en betänketid på 30 dagar där hon kan få återhämtning och fundera på om hon vill anmäla förövarna. Under betänketiden så har kvinnan rätt till alla insatser som Sverige erbjuder. Rättsprocessen kan dessvärre bli en komplex fråga då det kan innebära en problematik även om kvinnorna vinner fallet och förövarna blir dömda. Kvinnorna kan bli erkända som offer för människohandel i domstol, men eftersom människohandel inte är en rättslig grund för asyl så blir de med stor sannolikhet hemskickade efter rättegången. Måltavlan på de redan utsatta kvinnorna kan också bli större om de vinner rättegången och då får in en stor summa pengar i skadestånd. Det kan även finnas folk som vill hämnas på kvinnorna eftersom de gick till domstol. Emma beskriver en del av denna process på följande sätt:

Det har varit fällande dom i Sverige, dom får skadestånd vilket är bra och som de ska ha men det är ganska mycket pengar. Alltså det har varit så här 200 000 säger vi i skadestånd och har du en skörhet (...) Alltså man blir ju sårbar i det och det är ju jättesvårt att skydda sig mot tänker jag (Emma 27/4-21)

Många organisationer jobbar även förebyggande mot människohandel för sexuella ändamål. En del organisationer åker runt till skolor för att lära ut om det till barn och unga, detta rör sig ofta om organisationer inom civilsamhället som arbetar med denna typen av informationsspridning. Ett annat sätt att jobba förebyggande är att åka runt till hotell där det är vanligt att brottet begås och informera personalen om hur man kan uppmärksamma brottet menar Dalia som jobbar på en kommunal verksamhet. En anledning till varför man behöver fokusera på det förebyggande arbetet är för att efterfrågan på sexköp är väldigt stor runt om i världen, vilket också innefattar Sverige. Efterfrågan är grundbulten till att människohandeln går runt och att det finns pengar att hämta i den organiserade brottsligheten. Detta kan förstås genom ett intersektionellt perspektiv då männen som köper sex bekräftar sin överordning genom att utsätta kvinnorna för sexuellt våld (Mattsson 2015, s.52f.). Männen kan även undvika att bli stigmatiserade utifrån deras sexualitet, då kvinnan inte kan uttala sig om vad hon har varit med om, samtidigt som kvinnan stigmatiseras utifrån hennes roll och utsätts för det sexuella våldet. Männen som köper sex bidrar även till att människohandlarna får större ekonomiska förutsättningar att utsätta fler kvinnor för människohandel. Efterfrågan kan således förstås både genom klass, kön och sexualitet. Beatrice sammanfattar genom följande citat:

Man ska absolut skydda kvinnorna men jobbar vi samtidigt
inte mot efterfrågan och mot männen så biter vi oss i
svansen (Beatrice 16/4-21)

Organisationer som jobbar mot människohandel kommer i kontakt med de utsatta kvinnorna främst genom uppsökande arbete. Det sker att kvinnorna uppmärksammas i gatumiljöer men ofta så marknadsförs kvinnorna genom annonser och på olika hemsidor. Detta kan man förstå som en konsekvens av att förövarna i den organiserade brottsligheten försöker komma runt lagstiftningen. Dels då de inte blir upptäckta, och dels så att det kan framstå som kvinnorna säljer sex av egen vilja. Då sex som är tvingat både är olagligt samt inte accepterat (Rubin 1993, s.153). De flesta av våra intervjupersoner beskriver att de i samarbete med polis ibland hittar kvinnor genom tillslag mot lägenhetsbordeller. Men eftersom annonsering är det vanligaste så

spenderar de professionella på de olika organisationer mycket tid på att försöka komma i kontakt med kvinnorna via annonserna. Detta genom att skicka och ge information om att det finns hjälp att få. Däremot tar våra intervjupersoner upp att de inte alltid vet vem som får informationen de skickar. Människohandlarna kan vara de som ligger bakom annonsen och styra över innehållet, kvinnorna som sällan kan svenska kontrolleras således helt av männen. Detta kan förstås utifrån ett intersektionellt perspektiv där kvinnornas etnicitet utöver deras kön bidrar till deras utsatthet och förståelse för vad som sägs och skrivs om dem av männen. Dalia beskriver det uppsökande arbetet som hennes organisation bedriver på följande sätt:

Sen så arbetar vi även uppsökande i våran verksamhet, för att nå ut till personer som inte kommer till oss eller hittar till oss på egen hand (Dalia 21/4-21)

Sammanfattningsvis så arbetar de organisationerna som vi kom i kontakt med med många olika stödinsatser anpassade för att möta utsatta kvinnors behov. Det vanligaste är att få hjälp med bearbetning genom stödsamtal, men även stödboende och juridisk rådgivning är vanliga stödinsatser. Det finns fler insatser än detta, men detta är de mest förekommande för just våra organisationer. Det sker även ett stort förebyggande arbete för att få bort efterfrågan.

5.1.2 Transnationellt samarbete och uppföljning av stödinsatser

Uppföljning av stödinsatser är en betydelsefull del av socialt arbete, då många insatser generellt inte varar under en längre period. Uppföljningen blir dessutom av extra vikt eftersom det finns en stor risk för återtraffikering av dessa kvinnorna, speciellt om de blir tillbakaskickade till sina hemländer. Vid frågan om vad som händer med kvinnorna när de inte längre är kvar i Sverige så finns det en osäkerhet från de professionellas sida. Dalia uttrycker sig på följande sätt:

Det ju svårt att säga vad som händer när personen åker tillbaka till sitt hemland (Dalia 21/4-21)

International organisation for migration, även kallat IOM är en organisation som tillhandahåller ett återvändandeprogram vilket många av våra intervjupersoner hänvisar till. IOM är ledande i frågor om återvändande. Återvändandeprogrammet och dess stöd sträcker sig över en period på 6 månader och då kan kvinnan få hjälp med olika insatser i hemlandet. De vanligaste länderna som våra intervjupersoner tog upp som hemländer för kvinnorna var Nigeria, Rumänien, Vietnam, Albanien och Thailand. Vilka insatser som finns och erbjuds beror sig mycket på landets förutsättningar och hur lokalkontoren ser ut då IOM jobbar utifrån dem enligt Carin. Detta medför att IOM inte är ett alternativ till alla på grund av de strukturella och geografiska hinder som finns. Nussbaum menar i enighet med detta att kvinnors förutsättningar är betydande i hur deras kombinerade mänskliga förmågor främjas, detta innebär en kvinna kan ha kapacitet och vilja till att förändra sin situation men på grund av de hinder som samhället sätter upp så går det inte (Nussbaum, 2002, s. 111f.) Carin beskriver IOM:s arbete som följande:

För liksom att klara sig under 6 månader sen får man också bidrag för ekonomiskt stöd för förnödenheter (...) Men sen är det ju väldigt olika var destinations platserna är, alltså det finns ju olika mycket resurser i världens länder (Carin 20/4-21)

IOM är alltså den organisation som hänvisas till vid frågan om uppföljning av stödet utomlands. Det är finns dock brister i detta baserat på Carin och de andra intervjupersonernas erfarenheter så framkommer det att det är lätt att falla mellan stolarna av olika anledningar. Det finns nästan ingen forskning om det transnationella samarbetet eller vilka stödinsatser kvinnorna har rätt till när de utsatts i ett annat land. Det är därmed svårt att avläsa vad som egentligen händer med kvinnorna när de blir hemskickade, då kvinnorna bär på en stor sårbarhet utifrån deras kön och klass vilket kan innebära att de i sina hemländer åter blir utnyttjade av männen (Mattsson 2015, s.52f.). Varken våra intervjupersoner eller tidigare forskning har något svar på vad som exakt händer när kvinnorna kommer tillbaka till sina hemländer, men utifrån våra intervjupersoner kan vi förstå att det finns en stor chans för återtrafficking.

Uppföljningen av kvinnor med vistelserätt i Sverige är mer organiserad och dokumenterad även om det inte finns någon överflödig information om vad som händer med kvinnorna efter de blivit utsatta. Intervjupersoner hade inte heller något entydigt svar om ett strukturerat förhållningssätt eller metod som de använder sig av. Carin beskriver uppföljningen av det svenska stödet som följande:

(...) vissa som man haft kontakt med har ju också återkommit igen och sagt att jag känner att jag inte får det stödet jag behöver och så får man förnyad kontakt. Men vi har ingen liksom princip på någon uppföljning där. För att det är ju andra verksamheter som ska ta över om man säger så
(Carin 20/4-21)

Det finns dock anledningar till att uppföljningen kan vara svår just i dessa frågorna inom de svenska organisationerna. En aspekt som försvårar är att man har möjlighet att vara anonym på vissa organisationer. Dalia beskriver att personerna behöver inte uppge några uppgifter för att få samtalsstödet. Kvinnorna kan därför inte kontaktas eftersom organisationen saknar uppgifter till dem. Nussbaum menar i sin teori om mänskliga förmågor att en person ska ha rätt till kontroll över sin omgivning, och att kunna välja att vara anonym kan förstås som en del av detta. Denna förmåga innefattar även att man inte ska behöva utstå diskriminering och att man ska kunna ta del av sin omgivning, vilket även anonymiteten kan vara till hjälp eftersom ingen då behöver veta kvinnans historia om inte kvinnan själv vill det. Detta kan göra att risken för diskriminering från samhället, familj och män minskar (Nussbaum, 2002, 108f.).

5.1.3 Sammanfattning av stödinsatser

Det finns många olika stödinsatser i Sverige idag, där vissa är mer anpassade till att kunna möta målgruppen kvinnor som är utsatta för människohandel. Anpassningar görs genom att professionella utbildar sig speciellt inom bland annat PTSD då många av dessa kvinnorna lider av detta. Dock så blandas gruppen "prostituerade" och "människohandelsoffer" gärna ihop, även hos de organisationer som vi mötte. En anledning till detta kan vara att många professionella inte möter en så stor andel människohandelsoffer, då de saknar uppehållstillstånd och inte har rätt till

samma stöd som svenska prostituerade kvinnor har. Sammankopplingen kan förstås från ett intersektionellt perspektiv genom att båda grupper är underordnade när det gäller kön, klass och sexualitet då de genomför ej accepterade sexuella handlingar (Rubin 1993, s.153). Klass kan förstås utifrån att båda grupperna av kvinnor säljs som arbetskraft (Mattsson 2015, s.74). Detta kan bidra till att samhället inte lägger någon större vikt vid att identifiera gruppernas skillnader. Grupperna är dock olika och det finns väldigt stora skillnader mellan dessa. Vi menar att stödet även bör anpassas därefter för att möta allas individuella behov. Faktum är att trots att vi har intervjuat organisationer som är specialister inom området, så finns det lite individanpassning av stödet utan oftast ses målgruppen snarare som en grupp med samma behov och önskemål. Detta kan bero på brist av resurser eller brist på kunskap hos olika verksamheter. Men oavsett vilken anledning det kan bero på, så är det kvinnorna som påverkas av bristen på anpassning.

Man kan förstå människohandel som ett strukturellt problem. Nussbaums teori om mänskliga förmågor kan kopplas till detta då stödet som erbjuds ofta anpassas till de grundläggande förmågorna och i många fall även de inre förmågorna (Nussbaum 2002, s.111f.). De grundläggande förmågorna börjar redan uppfyllas när kvinnorna blir räddade från människohandeln och blir placerade på ett stödboende där de kan få mat, sovplats och en större trygghet. De inre förmågorna kan utvecklas med hjälp av bland annat stödsamtalen då kvinnorna får hjälp med att bearbeta traumat som de utsätts för. De kombinerade förmågorna är främst de som inte främjas eller anpassas efter, då samhället stoppar kvinnorna trots att de har kapaciteten. De brottsutsatta kvinnorna hade med rätt stöd kunnat bli en del av det svenska samhället, men ges inte chansen då de oftast blir tillbakaskickade till sina hemländer. Kvinnorna hamnar då i samma utsatta situation som de befann sig i innan de blev offer för människohandel, vilket även kan hämma de inre förmågorna då stödet och chansen till bearbetning försvinner .

5.2 Skillnader mellan organisationer

I denna del presenterar vi skillnader mellan civilsamhället och offentlig sektor när det gäller arbetet med kvinnor utsatta för sexuella ändamål som de professionella tar upp. Vi analyserar vad dessa kan bero på samt hur deras samverkan fungerar utifrån deras svar och tankar. Vi

analyserar samverkan för att förstå hur verksamheterna kan komplettera varandra utifrån deras skillnader.

5.2.1 Variationer och samverkan

Flera intervjupersoner tar upp hur organisationerna arbetar efter varierande uppdrag och har olika mandat. De arbetar efter olika lagstiftning och fokuserar på skiftande saker, såsom polisen fokuserar på att ta fast gärningsmän medan migrationsverket främst identifierar potentiella offer. Våra intervjupersoner kommer från regional och kommunal verksamhet, samt civilsamhället. De är inte myndighetsutövare vilket innebär att de inte kan ta myndighetsbeslut. Även om alla deras organisationer erbjuder stöd, behövs det myndighetsbeslut från socialtjänsten för att kvinnornas stöd som skyddat boende och ekonomiskt stöd ska finansieras av skattemedel. Emma från regional verksamhet summerar:

När det gäller framförallt stöd och skydd så är det socialtjänsten uppdrag alternativt frivilligorganisationer som bistår med det (Emma 27/4-21)

Intervjupersonerna menar att de hänvisar kvinnorna till socialtjänsten när kvinnorna vill och har behov av det. Socialtjänsten kan i enlighet med Nussbaums teori hjälpa kvinnorna att utveckla sina grundläggande förmågor genom att erbjuda redskap som främjar detta. De grundläggande förmågorna är de mest basala som behövs för att en människa ska kunna leva (Nussbaum, 2002, s.111f.). Majoriteten av intervjupersonerna erbjuder dock själva inte stödinsatser som boende eller ekonomiskt bistånd med undantag för Amandas organisation. Dalia från kommunal verksamhet berättar att alla placeringar på skyddade boenden oavsett om boendet drivs av kommunen eller en kvinnojour kräver biståndsbeslut. Dalia säger:

Så länge man har tillgång till till välfärdssystemet och har rätt till stöd så kan du ju få en sådan placering men om du faller utanför det så blir det svårt för boendena att kunna ta emot dig (Dalia 21/4-21)

Amanda berättar att hennes organisation och andra inom det civila samhället har en möjlighet till att ge kvinnorna skyddat boende utan biståndsbeslut. Hon menar att de till skillnad från socialtjänsten som måste pröva och utreda, kan lösa ett skyddat boende inom 24 timmar. Amanda ger ett exempel:

Kvinnor som kom till våra boenden som vi kunde placera där i 30 dagar och sen kom socialtjänsten på att det var ju faktiskt en person som var utsatt för människohandel och tog hand om hela placeringen. Men det betyder om inte vi hade funnits så hade hon ju varit på gatan nu den perioden. Så att vi är så snabba är ju väldigt avgörande när vi pratar om skillnader (Amanda 16/4-21)

Flera av våra intervjupersoner tar upp att civilsamhället och dess organisationer har ökad flexibilitet då de styrs av annan lagstiftning och endast jobbar med målgruppen. Den ökade flexibiliteten leder till att de kan stötta de utsatta kvinnorna snabbare och under längre tid än myndigheterna med lägre flexibilitet. En längre period av stöttning gynna de inre förmågorna och göra så att de utvecklas. Då en kortare period av stöttning främst främjar det mest akuta och grundläggande. En längre period av stöttning kan därmed göra att personen har en chans att utveckla inre förmågor såsom tankar och känslor (Nussbaum, 2002, s.111). Intervjupersonerna påpekar samtidigt att det är viktigt att frivilligorganisationerna får finansiering för dessa stödinsatser och att samhället ska erbjuda ett skydd som finansieras av skattemedel. De menar att det inte får bli som tidigare då civilsamhället själva i princip stod för allt stöd som erbjöds.

Till skillnad mot många av civilsamhällets organisationer är socialtjänsten inte specialiserad på målgruppen och har många andra sorters ärenden. Intervjupersonerna menar att det utifrån det finns en kunskapsbrist framförallt hos socialtjänst och andra myndigheter. Carin och Emma tar upp att inom nödbistånd som ges till papperslösa av socialtjänsten ska det alltid prövas om skyddat boende ska ingå, vilket alla socialtjänster inte är medvetna om. Kunskapsnivån varierar mellan de olika samhällssektorerna. Intervjupersonerna menar dock att kunskapen om människohandel och hur man bemöter dessa människor har blivit bättre, men att det finns en klar

förbättringspotential. Carin som jobbar inom regional verksamhet menar att bristen på kunskap kan göra så att kvinnorna känner ett motstånd till att ta hjälp av myndigheter och hellre vänder sig till andra organisationer för stöd och hjälp. Emma från regional verksamhet berättar att egentligen ska det vara socialtjänsten som ska ge skyddat boende till kvinnorna och följa upp deras eventuella insatser utefter lagstiftning, samtidigt som hon menar att socialtjänsten är ansträngd och överbelastad. Emma beskriver arbetet på socialtjänsten på detta sättet:

Det är liksom snabba lösningar många gånger från socialtjänstens sida, man gör det man måste så att säga och jag tror inte det handlar om någon slags ovilja egentligen jag tror det handlar om resurser (Emma 27/4-21)

Utifrån ett intersektionellt perspektiv så har civilsamhället till skillnad från socialtjänsten lättare att erbjuda stöd till kvinnorna oberoende av deras etnicitet och sexulitet. Socialtjänsten som en myndighet inom offentlig sektor är ofta beroende av att kvinnans etnicitet ska vara svensk genom ett svenskt uppehållstillstånd för att erbjuda stöd. Kvinnans etnicitet är i detta fallet statisk i koppling till hennes uppehållstillstånd (Mattsson 2015, s.84ff.). Socialtjänsten riskerar att stigmatisera de utsatta kvinnorna utifrån bristande kunskap om de sexuella handlingar som kvinnorna utsatts för, och därför inte ge kvinnorna ett fullt anpassat stöd och förståelse. Våra intervjupersoner menar att det behövs en ökad medvetenhet hos myndigheterna som möter de utsatta kvinnorna för att de ska behandlas på ett bättre sätt.

Samtliga intervjupersoner och verksamheter som vi varit i kontakt med arbetar med samverkan. Alla samarbetar med polisen, migrationsverket och andra myndigheter oavsett om de är kommunala, regionala eller frivilligorganisationer. Samtliga intervjupersoner talar om hur viktigt och betydelsefullt samverkan är med alla organisationer speciellt när det gäller stödet till kvinnorna. Amanda summerar samverkan:

Nej men alltså det som är så fantastiskt och det som gör att man faktiskt orkar. Det är ju när vi alla jobbar ihop, när allting klaffar. Då är det ju fantastiskt vilken förändring man kan göra (Amanda 16/4-21)

En fungerande samverkan möjliggör att organisationerna kan erbjuda ett bra stöd och reducera risken att kvinnorna hamna mellan stolarna eller att parallella processer startas för dem. Olika organisationer kan erbjuda varierande insatser och då är det bra att kunna ta hjälp av varandras expertis. Trots vikten av samverkan, menar flera av våra intervjupersoner att det finns brister i samarbetet. Det kan då röra sig om att organisationerna jobbar efter olika uppdrag eller att de frivilliga organisationerna är i behov av finansiering för att få verksamheten att gå runt. Något som de andra organisationerna inte behöver arbeta efter i samma utsträckning. Några av intervjupersonerna uttrycker även att det ibland råder en viss oklarhet angående ansvarsfrågan när det gäller kvinnorna. Detta kan bland annat gälla placeringar av kvinnorna på stödboende, då kvinnorna ibland får avslag av socialtjänsten trots sin utsatthet. Amanda berättar följande angående ansvarsfördelningen:

Socialarbetare jobbar med enligt SOL, socialtjänstlagen och där blir det ju oftast frågan om “är den här personen vårt ansvar, är det det” och så så det är väldigt klash i att jobba med vem som har ansvar (Amanda 16/4-21)

I ansvarsfrågan framgår tydligt maktordningen som skapas mellan kvinnan och socialtjänsten (Mattsson 2015 s.19). Detta kan förstås utifrån ett intersektionellt perspektiv då kvinnan befinner sig i ett underläge då hon är ekonomiskt utblottad och då hon utifrån sin etnicitet är beroende av de resurser det svenska skyddsnätet har att erbjuda. På grund av socialtjänstlagen försvåras erbjudandet av insatser och de frivilliga organisationerna har då en möjlighet att träda in utifrån att de kan frångå den lagstiftning som myndigheter måste följa. Ansvarsfördelningen blir därmed förskjuten till frivilligorganisationerna i många fall.

5.2.3 Sammanfattning av de olika organisationernas uppdrag och samverkan

Olika organisationer i samhället har varierande resurser och olika specialistkunskaper. Organisationerna är därmed i behov av att samverka med varandra för att kunna ge människor ett så bra stöd som möjligt. Man kan dock förstå samverkan på både ett positivt och negativt sätt. När organisationer är tvingade att samverka i olika frågor eftersom den egna organisationen inte

har resurser nog växer det fram en form av beroendeställning organisationer emellan. En frivilligorganisation kan exempelvis hamna i en situationen där socialtjänsten måste bevilja olika insatser som de kan erbjuda så att de får in pengar. Frivilligorganisationer har dock ett större handlingsutrymme än myndigheter på många sätt och kan erbjuda stöd när andra organisationer avslår av olika anledningar. Det kan förstås som att mängden flexibilitet är kopplad till handlingsutrymme, då dessa ökar i samband med varandra. Frivilligorganisationer finansierar sig dock på samhällliga medel såsom bidrag och stipendium. De måste med det sagt synas och marknadsföra sig för att kunna bedriva organisationen. Samspelet mellan civilsamhället och offentlig sektor kan förstås utifrån ett intersektionellt perspektiv, där framförallt de ekonomiska förutsättningarna skiljer dem åt men även kunskap kring de avvikande sexuella handlingarna som kvinnorna utsätts för. De ekonomiska förutsättningarna innebär att myndigheterna kan köpa insatser från civilsamhället medan civilsamhället måste sälja in sig själva för att få medel, något som kan liknas med det Mattson (2015, s.74) skriver om Marx samhällsklasser.

Våra intervjupersoner delar uppfattningen om att det är viktigt att inte endast civilsamhället ska ses som ansvariga för stödet till kvinnorna, vilket återfinns i Europarådets konvention Action against Trafficking in Human Beings (Sembacher 2006, s.451). Alla organisationer som jobbar med kvinnor som är utsatta för människohandel för sexuella ändamål bör ha en bred kunskap om brottet så att stöd och samverkan kan ges på bästa sätt, något som inte är en verklighet idag utifrån vår empiri. Ökad kunskap leder till att organisationen vet vilka resurser som behövs och vad för hjälp andra organisationer kan ge. Detta för i enlighet med Nussbaum (2002, s. 108f.) kunna tillgodose kvinnornas förmågor samt behov. Samverkan fungerar alltså idag på många sätt men det finns fortfarande saker som bör förbättras för att kunna ge kvinnorna ett bättre stöd. Det behövs bland annat en strukturerad ansvarsfördelning så inte kvinnan hamnar mellan stolarna bland organisationerna och står utan stöd.

5.3 Strukturella utmaningar som påverkar stödet

I denna del presenterar vi intervjupersonernas reflektioner och erfarenheter kring strukturella utmaningar angående stödets anpassning. Vi analyserar de professionellas åsikter samt orsaker och bidragande faktorer till de strukturella utmaningarna.

5.3.1 Förtryck och strukturella utmaningar

Flera av våra intervjupersoner tar upp fattigdom som en av de vanligaste orsakerna till att bli utsatt för människohandel för sexuella ändamål. Även ett av de vanligaste strukturella problemen de möter i deras anpassning av stödet. Våra intervjupersoner talar även om hur det kan finnas en press på kvinnan att försörja sin familj i hemlandet. Detta kan förstås utifrån Nussbaums resonemang angående hur kvinnor hamnar i beroendeställning till mannen och hamnar i en ekonomisk utsatthet. Nussbaum menar att fattigdom och könsskillnader är sammankopplade fenomen (Nussbaum, 2002, s19f.). En del kvinnor kan få behålla en viss andel av de pengarna som de kan skicka tillbaka till sina familjer trots att de säljs mot sin vilja. Dalia beskriver det så här:

Sen så är ju fattigdomen den gemensamma nämnaren som är drivkraften bakom det och som håller kvar personer i det (Dalia 21/4 -21)

Dalia beskriver att många kvinnor väljer att stanna kvar i lägenhetsbordeller då det är viktigt för många kvinnor att få ihop pengar och skicka till sin familj. Dalia och Amanda tar även upp att kvinnorna kan bli pressade av hallickarna att betala av sin skuld till dem. Kvinnorna har ingen möjlighet att betala av skulden om de lämnar hallickarna, och detta kan vara en anledning till att vissa vill stanna trots allt de utsätts för. Det kan förstås genom ett intersektionellt perspektiv, där kvinnas kön omöjliggör hennes förmåga att förbättra sin ekonomi genom andra traditionella arbeten (Mattsson 2015, s.52f.). Dalia menar att när hon möter kvinnorna efterfrågar de ofta pengar för att skicka till sin familj och för att bli fria från skulden, de ber oftast inte om annat stöd. Dalia beskriver:

Om man kom och sade men jag kan ge dig väldigt mycket pengar, då skulle de ju vilja ha det stödet (Dalia 21/4 -21)

En av anledningarna till den ekonomiska utsattheten är att utbildningsnivån bland kvinnorna varierar, från ingen till eftergymnasial utbildning. Carin beskriver att IOM:s stöd erbjuder utbildning till kvinnorna och presenterar detta som en utväg för kvinnorna. Å andra sidan så menar Amanda att förmågan att försörja sig som kvinna oavsett utbildning oftast inte existerar i patriarkala samhällen, vilket majoriteten av kvinnorna kommer ifrån. Amanda menar att många av dessa kvinnornas värsta skräck är åka hem efter att de blivit utsatta. Då situationen med familjen hemma riskerar att förvärras om de skulle få reda på att kvinnorna har blivit tvungna till att sälja sex eftersom det är en mycket stor skam. Ur ett intersektionellt perspektiv kan man förstå skammen från familjen som en form av stigmatisering utifrån att kvinnorna genomfört oacceptabla sexuella handlingar samtidigt som rädslan och sårbarheten de upplever även förstås från deras könstillhörighet. Detta utifrån att männen dominerar kvinnornas liv (Mattsson 2015, s.52f.). Amanda summerar:

Så att jag tänker att alla de här komponenterna visar att det är en form av konsekvens av att de är kvinnor i en patriarkal värld som gör att de hamnar där de hamnar (Amanda 16/4- 21)

Utöver att kvinnornas hemländer är patriarkala så kan det vara oroligt i och med krig och utbredd prostitution. Amanda och Dalia tar även upp att kvinnornas hemländer ofta är väldigt korrupta. Kvinnorna kan ha haft erfarenhet av att polisen istället för att hjälpa dem tagit deras pengar, och utifrån det ha lågt förtroende för polisen och en ovilja att komma i kontakt med polisen. Det är trots detta endast en förundersökningsledare från polisen som kan ansöka om reflektionsperioden som ger kvinnan myndighetsstöd. Emma menar att det hade varit bra att andra personer utöver förundersökningsledare inom både regional, kommunal och frivilligsektor kunde ansöka om kvinnornas reflektionsperiod.

5.3.2 Asylrätt, socialtjänstlagen, sexköpslagen och torskarnas makt.

Carin och Emma tar upp hur kvinnornas asylansökan inte påverkas av att de blivit utsatta för människohandel för sexuella ändamål. Amanda berättar ett scenario som hon menar visar på dubbelmoralen i att utsattheten inte är asylgrundande eller ens påverkar kvinnans asylrätt.

Det kan hända att migrationsverkets handläggare ringer och säger att
“imorgon ska en tjej tillbaka till Nigeria och vi är oroliga för att
människohandlarna ska ge sig på henne igen” (Amanda 27/4-21)

Amanda menar också att socialtjänsten hade behandlat och stöttat de utsatta kvinnorna bättre om det stod i socialtjänstlagen att kvinnor utsatta för människohandel var deras ansvar såsom kvinnor utsatta för våld i nära relationer. Carin och Emma instämmer och menar att socialtjänsten behöver ett större utrymme lagmässigt och att lagen behöver tydliggöra skyddet för kvinnorna på ett bättre sätt. En av våra intervjupersoner berättar att dennes stad implementerat en handlingsplan som innefattar målgruppen likt de som är utsatta för våld i nära relationer. Hon menar att det är en tydlig signal riktad till socialtjänsten om att de måste erbjuda stöd och skydd till kvinnorna utsatta för människohandel för sexuella ändamål så att kvinnorna kan få sina behov och mänskliga förmågor tillgodosedda (Nussbaum 2002, s.106f.). Flera av våra intervjupersoner tar upp att de hoppas att människohandelsfrågan kommer gå igenom liknande utveckling som hedersrelaterat våld, där det numera råder mer eller mindre ett konsensus om att kvinnorna är offer och har rätt till stöd.

Två av våra intervjupersoner tar upp sexköpslagen, de menar att den behöver stärkas och att böter inte avskräcker sexköparna då de kan betala böterna utan större svårigheter. Dalia tar upp att det är ofta samma män som polis gång på gång tar fast. Sexköparna har inte bara makt utifrån sexköpslagstiftningen. Amanda beskriver hur en kvinna inte vågade anmäla till polisen då sexköparna jagade henne. Samtliga intervjupersoner tar upp att alla kvinnor utsätts för våld av sexköparna som framförallt är män. Beatrice tar upp att kvinnorna trakasseras och förnedras av sexköparna, hon menar att kvinnorna stigmatiseras. Detta kan förstås utifrån ett intersektionellt perspektiv då mannen har ekonomiskt kapital att köpa kvinnorna samt betala böterna, samtidigt

som det manliga könet överordnas vilket gör så att männen kan utsätta kvinnorna för våld utan större konsekvenser från samhället (Mattsson 2015, s.52-74).

5.3.3 Sammanfattning av de strukturella utmaningarna

Tidigare forskning stärker de professionellas bild av att fattigdom och korruption är strukturella faktorer som bidrar till att kvinnorna hamnar i människohandel för sexuella ändamål (Clark & Acharya 2010, s.419f.). Forskning påvisar även kopplingen till att utbildningsnivån påverkar ens sårbarhet för människohandel (ibid.). Att kvinnan lämnas utan utbildning i det patriarkala samhället kan även ses som ett bevis på ojämlikheten som kvinnor utifrån sitt kön möter (Nussbaum 2002, s.19). Även om kvinnan får utbildning som stödinsats visar vår empiri att det inte är en garanti från att undkomma människohandel för sexuella ändamål vilket innebär att stödet inte anpassas efter de strukturella utmaningarna. Detta kan man förstå genom Nussbaums teori då kvinnorna med utbildning har den grundläggande förmågan att försörja sig, men utifrån att det är en kombinerad förmåga så hindras de av deras patriarkala samhällen att aktivt göra detta. Det patriarkala förtrycket som flera av våra intervjupersoner tar upp kan kopplas till kvinnornas kön, men även klass då deras förmåga att försörja sig själva inte existerar. I utsattheten exploateras och säljs kvinnorna som arbetskraft, och köps av överordnade män (Mattsson 2015, s.74).

Kvinnorna kan även uppleva skam och rädsla från familjen som kan kopplas till deras sexualitet. Detta då det ses som avvikande att ha tagit emot pengar för sexuella tjänster, likaså att samlaget inte skett monogamt eller med syftet att skaffa barn (Rubin 1993, s.153). De sexuella handlingarna underordnas den accepterade formen av sexualitet och kvinnorna stigmatiseras utifrån att sexualitet är en stigmatiserande kategori enligt de los Reyos och Mulinari (2005, s.42f.). De sexuella handlingarna ses fortfarande som avvikande trots att kvinnorna är tvingade till dem då handlingarna fortfarande genomförs. Många i samhället ställer sig även ifrågasättande till tvånget även om det fastställs juridiskt, utifrån att de stigmatiseras av allmänheten samt stödgivare kan detta också ses som en strukturell utmaning.

Majoriteten av kvinnorna som utsätts är inte svenska och gruppen diskrimineras utifrån detta. Vi kopplar det till det postkolonialismen då västvärlden skapar “de andra” som underordnad grupp (Mattsson 2015, s.91). Vi förstår “de andra” som de utsatta kvinnorna i vår studie. Utifrån att västvärlden kopplar dåliga egenskaper från tidigare rasbiologi till den underordnade gruppen blir det svårt att se kvinnorna som offer i behov av stöd. Våra intervjupersoner tog upp diskriminering utifrån etnicitet och könstillhörighet som strukturella orsaker till att kvinnorna befann sig i människohandel samt strukturella problem som påverkade deras anpassning av stödet. Diskrimineringen framkom även som vanlig förekommande orsak till sexköparnas beteende. Tidigare forskning bekräftar diskriminering som en bidragande faktor till de utsatta kvinnornas sårbarhet (Clark & Acharya 2010, s.419).

6. Slutdiskussion

Denna studie har visat på att det finns stödinsatser i Sverige, och många engagerade personer som jobbar inom verksamhetsområdet. Det finns en brist på resurser, och få organisationer som är specialiserade på målgruppen. Däremot finns det inom alla organisationer som vi har intervjuat professionella som har stor kunskap om målgruppen och som brinner för kvinnornas situation och deras rätt till stöd.

Stödet som erbjuds anpassas till viss del utifrån kvinnornas behov. Stödinsatserna som erbjuds tillgodoser kvinnornas basala och vissa ytterligare behov som psykologiskt stöd via stödsamtal. Däremot är möjligheten att få långvariga stödinsatser beroende av om kvinnan har ett svenskt uppehållstillstånd vilket många inte har. Kvinnorna som saknar uppehållstillstånd tvingas förlita sig på civilsamhället efter deras reflektionsperiod då civilsamhället har möjlighet att frångå socialtjänstlagens begränsningar. Kvinnorna kan av olika anledningar behöva återvända till sina hemländer varpå det svenska stödet inte följs upp. Majoriteten hänvisade till IOM:s frivilliga uppföljning och stödinsatser som är beroende av hemländernas resurser och kvinnans geografiska förutsättningar.

Det finns en okunskap kring människohandelsoffer hos många organisationer som inte är specialiserade på målgruppen, vilket socialtjänsten är ett exempel på. Kunskapen om människohandel är generellt sett större i den civila sektorn, socialtjänsten är trots detta de enda som kan ta myndighetsbeslut kring stödet. Myndighetsbeslut som krävs för insatser som kvinnorna med uppehållstillstånd har rätt till, detta kan bland annat vara ekonomiskt bistånd. Kvinnorna utan uppehållstillstånd har även de behov av myndighetsbeslut för att få rätt till insatser som nödbistånd. Detta leder till att samverkan är av väldigt stor vikt.

I de professionellas berättelser syns flera strukturella problem kring stödets anpassning. Utsattheten som kvinnorna befinner sig i kvarstår även efter avslutade kortare stödinsatser. Strukturella problem som fattigdom, diskriminering och patriarkalt förtryck består i kvinnornas hemländer vilket ökar risken för återtrafikering. Trots att långvariga stödinsatser skulle kunna hjälpa kvinnorna på bästa sätt så är det sällan dessa används, och det transnationella samarbetet i dessa frågor är nästan obefintligt. Detta beror bland annat på strukturella faktorer såsom asylstiftningen och socialtjänstlagen. Dessa begränsar de professionellas handlingsutrymme och försvårar långvariga stödinsatser. Ytterligare ett strukturellt problem är efterfrågan av sexköp som många organisationer jobbar emot. Den svenska efterfrågan är stor och bidrar till kvinnornas utsatthet. Efterfrågan är en av de största anledningarna till kvinnorna kommer till Sverige från början.

Sammanfattningsvis så kan man utifrån vår studie konstatera att stödet anpassas till viss del när det gäller behoven kvinnor utsatta för människohandel har. Men det behövs förändringar på strukturell nivå för att verkligen göra skillnad.

6.1 Förslag till framtida forskning

Våra förslag till framtida forskning baseras på vad vi lagt märke till under vår studie. Vi anser att det hade behövts mer forskning kring stödet i Sverige samt internationellt. Vi hade också gärna velat se forskning om eventuell uppföljning av dessa kvinnor samt transnationellt och nationellt samarbete. Vi hade också gärna läst forskning om människohandel för sexuella ändamål kopplat

till mänskliga rättigheter och kvinnornas behov utifrån ett intersektionellt perspektiv. Det skulle också varit intressant att se studier på hur Covid-19 påverkat kvinnornas situation och stödet som erbjuds. Detta då människohandel för sexuella ändamål är ett globalt problem vars stöd ofta kräver samverkan både nationellt och internationellt, vilket försvåras under pandemin.

Referenser

Ahrne, Göran & Peter Svensson (2011) *Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) Handbok i kvalitativa metoder.* Stockholm: Liber.

Askola, Heli (2007) Violence against Women, Trafficking, and Migration in the European Union, *European Law Journal*, vol. 13, no. 2, s. 204–217

Acharya, Arun Kumar & Jennifer Bryson Clark (2010) The health consequences of trafficking in women in Mexico: findings from Monterrey city, *International Review of Sociology*, vol. 20, no. 3, s.415-426

Barmark, Mimmi & Göran Djurfeldt (2015) *Statistisk verktygslåda 0: Att förstå och förändra världen med siffror.* Andra uppl. Lund: Studentlitteratur.

Borg Jansson, Dominika (2016) *VÅR TIDS SLAVERI - OM OFFER FÖRÖVARE OCH SAMHÄLLETETS ROLL*, Stockholm: Santérus förlag

Bosma, Alice & Conny Rijken (2016) Key Challenges in the Combat of Human Trafficking: Evaluating the EU Trafficking Strategy and EU Trafficking Directive. *New Journal of European Criminal Law*. vol. 7, no. 3, s.315-330.

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder.* Tredje uppl. Malmö: Liber.

Civilia plattformen mot människohandel (u.å) *Hundra kvinnor vi mött*
[<https://manniskohandel.se/manniskohandel/roster-fran-utsatta/> Hämtad 21-03-12]

Denk, Thomas (2005) *Komparativ metod - förståelse genom jämförelse.* Lund: Studentlitteratur.

Eriksson, Mia & och Lucas Gottzén (2020) *Genus.* Stockholm: Liber.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Göran Ahrne (2011) Intervjuer. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Europarådet (2005) *Convention on Action against Trafficking in Human Beings*. No.197
Warsawa.

Forsman, Malin & Lars Korsell (2008) *Rapport 2008:24. Sexuell människohandel - En fråga om tillgång och efterfrågan*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet, information och förlag.

Hallner, Ann (2009) Från vit slavhandel till trafficking: En studie om föreställningar kring människohandel och dess offer, *Historisk Tidskrift (S)*, vol. 129, no. 3, s.429–443.

Holmberg, Stina, Linda Hols Salén, Ylva Lennartsson Hartman, Amanda Netscher (2011) *Rapport 2011:18 Prostitution och människohandel för sexuella ändamål - Slutredovisning av regeringens handlingsplan*, Stockholm: Brottsförebyggande rådet

Jämställdhetsmyndigheten (2019) *MANUAL VID MISSTANKE OM MÄNNISKOHANDEL En stöd- och skyddsprocess för offer för människohandel i Sverige*. Andra uppl. Kalmar: Lenanders Grafiska AB.

Lind, Rolf (2019) *Vidga vetandet*. Lund: Studentlitteratur.

Lobasz, Jennifer K (2009) Beyond Border Security: Feminist Approaches to Human Trafficking, *Security Studies*, vol. 18, no. 2, s.319–344.

Lykke, Nina (2009) *Genusforskning - en guide till feministisk teori, metodologi och skrift*. Malmö: Liber.

Mattson, Tina (2015) *Intersektionalitet i socialt arbete*. Andra uppl. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Mörner, Ninna (2010) Offer, objekt, förlorare, försörjare, aktör: en mångfasetterad bild av traffickerade kvinnor, *Tidskrift för Genusvetenskap*, no. 3, s.107-134

Nationellt metodstöd mot prostitution och människohandel (NMT) (2020) Fler offer för människohandel identifieras.

[<https://www.nmtsverige.se/nyheter/2020/fler-offer-manniskohandel-identifieras> Hämtad 21-03-10]

Nussbaum, Martha C (2002) *Kvinnors liv och social rättvisa - ett försvar för universella värden*, Göteborg: Daidalos AB

Rennstam, Jens & David Wästerfors (2011) Att analysera kvalitativt material. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

de los Reyes, Paulina & Diana Mulinari (2005) *Intersektionalitet - kritiska reflektioner över (o)jämlikhetens landskap*. Malmö: Liber.

Rubin, Gayle S (1993) *Thinking Sex: Notes for a Radical Theory of the Politics of Sexuality*. I: Ablove, Henry, Michèle Aina Barale & David M. Halperin (red.). *The Lesbian and Gay Studies Reader*. New York, NY & London: Routledge.

Sembacher, Anke (2006) The Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, *Tulane Journal of International and Comparative Law*. vol. 14, no. 2, s. 435-454.

SFS 1962:700 *Brottsbalken*

SFS 2001:453 *Socialtjänstlag*

Silverman, Jay, Michele R Decker, Jhumka Gupta, Ayonija Maheshwari, Vipul Patel & Anita Raj (2006) HIV prevalence and predictors among rescued sex-trafficked women and girls in Mumbai, India, *Journal of Acquired Immune Deficiency Syndromes*, vol. 43, no. 5 , s.588-593.

Socialstyrelsen (2008) *Interventioner mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål En systematisk kartläggning med kompletterande intervjuer av svenska insatser.*

[https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2008-112-4_20081124.pdf Hämtad: 21-03-15]

Svennson, Peter (2011) Teorins roll i kvalitativ forskning. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

UNODC (2008) *An Introduction to Human Trafficking: Vulnerability, Impact and Action*

[https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/An_Introduction_to_Human_Trafficking_-_Background_Paper.pdf Hämtad: 21-03-25]

Vetenskapsrådet (2017) *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Waltman, Max (2011) Prohibiting Sex Purchasing and Ending Trafficking: The Swedish Prostitution Law. *Michigan Journal of International Law*. vol. 33, no 1, s.133-15

Wylie, Gillian & Penelope McRedmond (2010) Introduction: Human Trafficking and Europe. I: Wylie, Gillian & Penelope McRedmond (red). *Human Trafficking in Europe -Character, Causes and Consequences*. New York & Hampshire: Palgrave Macmillan

Zimmerman, Cathy, Mazedra Hossain, Kate Yun, Brenda Roche, Linda Morison, Charlotte Watts (2006) *Stolen smiles: a summary report on the physical and psychological health consequences of women and adolescents trafficked in Europe*

[\[https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2015/10/Stolen-Smiles-Physical-and-Psych-Consequences-of-Traffic-Victims-in-Europe-Zimmerman.pdf\]](https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2015/10/Stolen-Smiles-Physical-and-Psych-Consequences-of-Traffic-Victims-in-Europe-Zimmerman.pdf) Hämtad 21-03-21]

Öberg, Peter (2011) Livshistorieintervjuer. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Bilagor

8.1 Informationsblankett

Hej!

Vi heter Johanna Johnsson och Christina Nilsson och vi pluggar sjätte terminen på socionomprogrammet i Lund. Vi skriver nu vår kandidatuppsats och ska skriva om professionellas perspektiv på stödet som kvinnor utsatta för människohandel för sexuella ändamål får. Vi ämnar att undersöka stödets utformning och dess eventuella för och nackdelar. Vi vill även undersöka hur kvinnorna kommer i kontakt med organisationen och vad det eventuellt kan bero på.

Vi söker därför kontakt med yrkesverksamma som möter dessa kvinnor i sitt arbete, eller som har mött dessa kvinnor under de senaste 5 åren i ett professionellt sammanhang. Vi kommer att hantera materialet konfidentiellt vilket innebär att det bara är vi som intervjuare som har tillgång till materialet och uppgifter om intervjupersonerna. Uppgifter om intervjupersoner och deras specifika organisation kommer att anonymiseras, vilket betyder att materialet inte kommer kunna kopplas till deltagarna. Att delta i studien är frivilligt, och deltagarna kan avbryta sin medverkan när de önskar utan att behöva ange skäl. När kandidatuppsatsen är klar kommer vi att skicka den till alla som har deltagit. Vi planerar att spela in intervjuerna om samtycke finns, materialet från intervjuerna kommer endast att användas till kandidatuppsatsen och därefter förstöras.

Vi planerar att genomföra intervjuerna under vecka v.15-16. Vi ser gärna att ni mailar oss en specifik tid under dessa veckorna som ni har möjlighet att genomföra intervjun. Om det inte skulle gå under dessa veckorna är vi flexibla, så maila oss så kommer vi överens om en lämplig tid. I och med rådande pandemi planerar vi att genomföra intervjuerna över Zoom, Teams eller liknande. Vi ser fram emot att höra från er.

Ni når oss på följande mailadresser:

jo5027jo-s@student.lu.se ch5415ni-s@student.lu.se

Tack för er tid!

Vänliga hälsningar,

Johanna Johnsson och Christina Nilsson

8.2 Samtyckesblankett

Tack för att du vill delta i vår studie!

Under intervjutillfället kommer vi att be om ditt muntliga samtycke till att delta i vår studie som handlar om professionellas perspektiv på stödet som kvinnor utsatta för människohandel för sexuella ändamål får. Vi ämnar att undersöka stödets utformning och dess eventuella för och

nackdelar. Vi vill även undersöka hur kvinnorna kommer i kontakt med organisationen och vad det eventuellt kan bero på.

Här under följer några punkter som behandlar vad du som intervjuperson samtycker till och även vad du kan förvänta dig av oss som intervjuar.

Att ni har fått ta del av skriftlig och muntlig information om studien och dess syfte

Att ni fått information om att ni deltar frivilligt i studien och kan avbryta er medverkan utan att behöva uppge en anledning till det

Att ni fått samtycka och getts information kring att intervjun spelas in och att inspelningen raderas efter att kandidatuppsatsen blivit godkänd

Att ni fått information om att de uppgifter ni lämnar enbart kommer att användas till denna studie och att uppgifterna kommer att hanteras konfidentiellt samt avidentifieras så att ingen utomstående kan härleda svaren till er eller er organisation

Att ni fått möjlighet att ställa frågor kring studien

Vid frågor, kontakta oss på följande mailadresser:

jo5027jo-s@student.lu.se

ch5415ni-s@student.lu.se

Vänliga hälsningar,

Johanna Johnsson och Christina Nilsson

8.3 Intervjuguide

Uppvärmning

“Funkar allt tekniskt..”

Uppstart

“Vi hade velat berätta om våra tankar med studien..”

- Presentation av oss. Genomgång av syfte, frågeställningar och våra tankar kring studien och intervjun.
- Genomgång av samtyckesblanketten och muntligt samtycke till studien samt att spela in intervjun.

Intervjufrågor

Bakgrund

- Hur kommer det sig att du valde att börja jobba på denna organisationen?
- Vilken yrkes-bakgrund har du?

Stödet

- Vilket stöd erbjuder din organisation?
- Varför erbjuds just det stödet? - Fördelar och nackdelar
- Jobbar ni med samverkan? - På vilket sätt gör ni det?
- *Följdfråga till om ovan svar är "ja"* - Erbjuder organisationen något annat stöd än det ni kan erbjuda och vilka fördelar finns det i att samverka med just den organisationen
- Skiljer sig stödet som din organisation erbjuder mellan kvinnor som har uppehållstillstånd och kvinnor som saknar uppehållstillstånd?
- Hur upplever du att stödet som de utsatta kvinnorna får skiljer sig mellan frivilligorganisationer och socialtjänsten? Finns det andra skillnader?
- Upplever du att med era stödinsatser (*och eventuell samverkan*) kan tillgodose kvinnornas stödbehov?

Kontakt med kvinnorna

- Hur kommer kvinnorna i kontakt med organisationen?
- Hur ser den typiska kvinnan ut som din organisation möter? - ålder, utbildning etc.
- Är våldsutsatthet vanligt hos kvinnorna ni möter? *Om ja - Hur jobbar ni med detta?*
- Upplever du att kvinnorna som ni kommer i kontakt med lider av psykisk ohälsa? *Om ja - Hur anpassar ni stödet efter det?*
- Hur lång tid brukar ni ha kontakt med kvinnorna?
- Följer ni upp kvinnorna när stödinsatsen är avslutad?
- Har er organisation mött kvinnor som inte vill ta emot hjälp? *Om ja - Vilka anledningar uppgavs till att de inte ville ta emot stöd?*
- Vad finns det för anledningar till att en utsatt kvinna söker hjälp eller väljer att inte göra det tror du?

Organisatoriska frågor, utmaningar och behov

- Erbjuder organisationen stöd och utbildning i att hantera ert arbete, både angående tillvägagångssätt i arbetet och emotionellt stöd?
- Hur ser ditt handlingsutrymme ut och hur använder du detta?
- Vilka utmaningar stöter ni på i organisationen?
- Vilka utmaningar stöter du på i din yrkesroll?
- Finns det något strukturell svårighet som ni möter? -såsom lagar, förordningar eller praxis
- Vad tycker du att din organisation är i behov av för att kunna hjälpa kvinnorna på ett bättre sätt?

Avslutning

- Är det något vi har missat som du vill ta upp?
- Har du några avslutande tankar eller frågor?
- Önskar du få uppsatsen på mail efter att den har godkänts?
- Finns det någon i ditt nätverk som vi borde intervjua/kontakta för intervju?
- Tack för din medverkan!